

SZAKDOLGOZAT

Koncz Zsuzsa-Noémi

Vidékfejlesztési Agrármérnöki BSc

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidékfejlesztési agrármérnöki BSc szak

Erdőszentgyörgy értékei és örökségturizmusának fejlesztése

Belső konzulens:	Dr. Lukács Gábor Egyetemi docens
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Agrár-és Élelmiszergazdasági Intézet, Agrárgazdaságtani és Agrárpolitikai Tanszék
Külső konzulens:	Szanati Angéla Egyetemi tanársegéd
Készítette:	Koncz Zsuzsa-Noémi

Székelyudvarhely

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	4
2. Szakirodalmi áttekintés	7
3. Saját vizsgálat	28
3.1. Anyag és módszer.....	29
3.2. Eredmények és értékelésük	30
3.3. Következtetések, javaslatok	51
4. Összefoglalás	53
Köszönetnyilvánítás.....	55
5. A szakirodalom jegyzéke	56
6. Melléklet.....	60

1. Bevezetés

A turizmus napjaink egyik legjövedelmezőbb ágazata a gazdaságnak. Statisztikai adatok bizonyítják, hogy az emberek milyen nagy számban használják ki a turisztikai lehetőségeket világszerte. Manapság az emberek több alternatívával rendelkeznek, mint akár ezelőtt 30-40 évvel, hiszen az országok közti szabad utazás megengedi, hogy anyagi potenciál szerint oda utazzanak ahová szeretnének. Dolgozatomban a turizmus két nagyobb ágáról végzek kutatást, amely összefonódva működhet együtt. Ez az örökség és fenntartható turizmus, amely a helyi értékeket célozza meg. Kutatásaimban arról számolok be, hogy milyen lehetőségek vannak egy adott területen belül. Pontosabban saját szülővárosomat és a hozzá tartozó települések turizmusának fejlődését, hiányosságát, lehetőségeit kutatom. Turizmusról akkor beszélhetünk, ha van mit meglátogatni, vagy ha van mibe részesként tevékenykedni. A turizmus számos fajtája és lehetősége adott csak meg kell keresni azt, ami egy konkrét helyet a legjobban tükrözi és lehetőségeihez méltón kell bánni a potenciálokkal. Nem feltétlenül az a legjobb, ha mindenhová wellness-t vagy kalandparkot építenek, vannak olyan helyek is ahol más a prioritás és a szerint kell, hogy megvalósítsák a helyi vonzó erőt. Kutatásaimban ezekre kerestem a választ, hogy melyek azok a területek, tevékenységek, amelyek aktuálisak és hogyan lehetne ezeket még jobban fejleszteni, annak érdekében, hogy felvirágoztassuk otthonunkat. A fejlődés nem csak arról kell, hogy szóljon, hogy nagyobb, kényelmesebb, újszerűbb vagy akár modernebb valamit állítunk elő, hanem hogy okosan, gondosan cselekedünk és figyelemmel kísérjük a fejlődés útját, hogy ne a kárunkra, hanem inkább a hasznunkra váljon. Európa kulturális öröksége értékes erőforrás az idegenforgalom, az oktatás, a foglalkoztatás és a fenntartható fejlődés területén. A fenntartható kulturális turizmus a regionális és makroregionális fejlesztési stratégiák alapvetően fontos része. Ebben a vonatkozásban a kultúra a fenntartható fejlődés mozgatórugója és támogatója is egyben (<https://culture.ec.europa.eu/hu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/sustainable-cultural-tourism>).

Tehát a cél, hogy a turizmust felvirágoztassuk, de ne kihasználjuk, hiszen nem az a célpont, hogy minél többen jöjjenek a településre, hanem hogy az ide látogatók jól érezzék magukat. Nem kihasználni akarjuk, hanem fenntarthatóan kezelni a lehetőségeket. Számomra mindig is fontosabb volt a környezethez közel álló tevékenységek felkarolása, a csendes, a vallással, zarándoklással kapcsolatos események felkarolása, mint például a zsúfolt, shopping és koncert turizmus ösztönzése (Gazdaság & Társadalom Journal of Economy & Society

2014/1, Főszerkesztő: Dr. Székely Csaba DSc). Négy évvel ezelőtt a vidékfejlesztés szóra emeltem fel a fejem, s már akkor tudtam, ha belevágok valami olyat akarok ezáltal létrehozni, amely a jövőre nézve pozitívumot produkál. Ennek kapcsán más szemmel kezdtem nézni a településemet és megfogadtam, hogy változások lesznek, amelyekhez én is hozzájárulok majd. Ezért dolgozatom legfontosabb pilléréként a saját településem értékeinek megmaradása, fejlődése és fenttarthatóságának kutatása lett a célpontom. Vidékfejlesztő szakemberként arra a következtetésre jutottam, hogy tisztában kell lenni a lehetőségeinkkel egy adott területen belül. Kutatásaim során helyi személyeket kérdeztem ahhoz, hogy tudomásomra kerüljenek a megfelelő információk. Az egyik fő téma a helyi örökségünk, hiszen adott, ugyanis a településen számos olyan műemlék található, amelyet érdemes feltárni, rekonstruálni. A második szempont kivizsgálása a helyi értékek, egyesületek, mesterségek bemutatása, kutatása volt. A magyar ember ne feledje el sohase szép kultúráját, ezt vallom és próbálom átadni gyerekeimnek is. Ennek következtében tenni kell azért, hogy a jövő nemzedék is tudomást szerezzen a kultúránk, értékeink, hagyományaink, mesterségeink egyediségéről és annak bepillantásáról. Kutatásom fő célja volt, hogy olyan személyeket szólítsak meg akik segíthetnek ebben. Kutatni és felhasználni ez a két szó összpontosult bennem, amikor arra adtam a fejem, hogy régi mesterségeket, tevékenységeket tárjak fel és valamilyen módon adjak tovább a jövő nemzedéknek. Ezt próbáltam összeilleszteni a helyi turizmussal. Elképzelésemben valami egyedi és helyi dolog volt, amely különlegessé és még inkább értékessé teszi településünket. A város projektmenedzserével egyeztettem és segítségét kértem abban, hogy milyen intézkedések kellenek ahhoz, hogy ez a tevékenység megvalósuljon. Műemlékeink, mesterségeink és híres szülöttjeink tágabb bemutatását céloztam meg, amely során számos személyt szólítottam meg. Először információkat gyűjtöttem, majd egy névsort állítottam össze azokról a személyekről, akikről úgy véltem, hogy részesei kell, hogy legyenek a dolgozatomnak. Ezek után felvettem a kapcsolatot velük és egyeztettem a beszélgetés időpontjáról. Számos olyan alkalom volt, amikor egy beszélgetés során egy újabb személy került a tervezetbe, ezáltal gyarapodott az interjú alanyom is. Majd eme sok információ gyűjtés után következett egy újabb módszer, amikor is kérdőív segítségével folytattam a kutatásomat. A kérdőívet online végeztem, hiszen szerettem volna tágabb területen élő emberek véleményét is megtudni. Nagyon jól sikerül, ugyanis 123 embert tudtam ezáltal megszólítani. A kérdőív tartalmát úgy fogalmaztam meg, hogy azokra a kérdésekre találjak válaszokat, hogy melyek azok a területek, amelyeket fejleszteni kell a településünkön. A kérdőív segítségével rávilágítást kaptam arra, hogy mit hiányolnak a településünkön és hogy milyen lehetőségekre, tevékenységekre lenne leginkább igény a térségben. Ennek köszönhetően úgy vélem érdemes volt ezeket a kérdéseket feltennem.

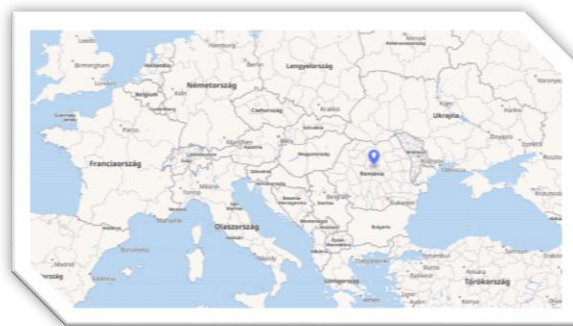
A kérdőív kitöltők száma 123 fő volt, ebből 85 női és 38 férfi kitöltőm volt. Az interjú alanyok pozitív hozzáállásának köszönhetően ráébredtem, hogy sok olyan személy él Erdőszentgyörgyön aki szívesen foglalkozott volna ezzel a témával, de feledésbe merült. Így mikor tudomására jutott, hogy milyen témával kapcsolatosan írom dolgozatomat nagyon szívesen állt rendelkezésemre. Szekunder kutatásom során információ gyűjtést végzek több könyv, újságcikk és online felület segítségével, majd ezt követi a primer kutatás, ahol helyi embereket kérdezek meg. Az interjúkat kiértékelem és azokból vonok le következtetéseket. Ugyanígy járok el a kvantitatív kutatásom során begyűjtött válaszokkal is, amelyeket egy kérdőív segítségével kaptam meg. A kérdőívemet a google FORMS lehetőséggel készítettem el, emailben továbbította a célközönségnek és így kaptam meg a válaszokat.

2. Szakirodalmi áttekintés

A kutatásaim során szülővárosom, Erdőszentgyörgy és a hozzá tartozó települések bemutatását tűztem ki célul. E négy település, amely közigazgatásilag egybe tartozik, Erdőszentgyörgy, Bözöd, Bözödújfalú és Lóc bemutatását egy kisebb földrajzi és történelmi áttekintésben mutatom be.

1. ábra Erdőszentgyörgy Európában

(Forrás: Google. maps)

2.1. Erdőszentgyörgy, Bözöd, Bözödújfalú és Lóc bemutatása

Románia közel 20 millió lakosú kelet-közép Európai állam, amelynek egyik legnagyobb részét Erdély képezi. Ennek a káprázatos része Erdőszentgyörgy, amely Maros megye legkisebb városaként ismert.

2. ábra Maros megye ábrázolása, Románia térképén

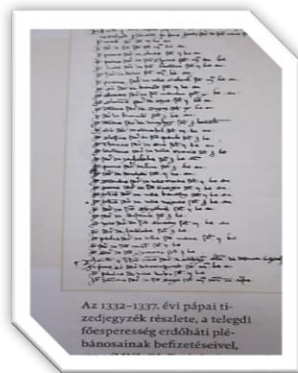
(Forrás: Google. maps)

Erdőszentgyörgy már az 1333-as években feljegyzésre került, amikor is a pápai tizedjegyzékben Sancte Georgio néven említik.

3. ábra Az 1333-1337 évi pápai tizedjegyzék részlete

(Forrás: Saját fotó, Erdőszentgyörgy Református Parókia levéltár)

A település Marosvásárhelytől 37 km-re délkeletre, a Kis-Küküllő jobb és bal partján, a Küsmöd-patakának torkolatánál, az Erdőszentgyörgyi – medencében fekszik, Szováttától 26 kilométerre (Bartos M. és Döme L. Erdőszentgyörgy, 2005, Zalaegerszeg). Erdőszentgyörgy lakossága több mint 4000, melyben vannak magyarok, románok, romák. Erdőszentgyörgyöt 2003-ban avatták várossá. Vallási szempontból is megoszló, hiszen több mint 13 felekezetű a lakosság. A településen élők legnagyobb része református, katolikus, ortodox és unitárius, de vannak szombatosok, Jehovák, pünkösdösök és más felekezetűek is. A sokféleség ellenére a kisváros összetartó és barátságos vidékként ismert. A lakosság nagy része hazai pályán tevékenykedik, de akadnak olyan is akik külföldön keresik a betevőt. Mezőgazdasággal, állattenyésztéssel, kereskedelmi szolgáltatásokkal és turizmussal is foglalkoznak a helyiek. Kiseb gyár is található a településen, amely párszáz embernek megélhetést biztosít. Erdőszentgyörgyön működik elemi oktatás is, amely saját bölcsődével és líceummal is rendelkezik, így kétéves kortól egészen tizennyolc éves korig minden diák oktatásban részesül. A felsőoktatásban kívánt tanulni vágyók Marosvásárhely, Székelyudvarhely, Kolozsvár intézményeit részesítik előnyben, de akadnak olyanok is akik egészen Budapestig mennek, hogy tovább tanulhassanak. Azok a diákok, akik egyetemeken fejlesztik tudásukat többségük visszatér a saját városukba és itt helyben kamatoztatják a tanultakat, ezáltal is erősítik településünket. De arra is volt már példa, hogy a külföldön megszerzett vagyonból helyi vállalkozást hoztak létre a városban. Az önkormányzat élén lévő jelenlegi előljáró, Csibi Attila-Zoltán polgármester úr mindent megtesz annak érdekében, hogy fejlessze a kisvárosunkat és megélhetést biztosítson minél több helyi lakosnak. Az egyik fő célja a turizmus felvirágoztatása

ennek köszönhetően az elmúlt évtizedben nagyon sokat fejlődött településünk, amelynek ezáltal nemcsak múltja, hanem jövője is lesz. Erdőszentgyörgynek ugyanis csodálatos múltja van, amelyet nem szabad elfeledni ezért is tartom fontosnak, hogy kutassam és leírjam, hogy a jövő nemzedék is tudomást szerezzen arról, hogy milyen káprázatos hely a mi kis városunk és hogy milyen régóta élnek itt emberek. Kutatásom tehát az, hogy minél többet bemutathassak településünk múltjáról és ennek a csodálatos történetének a tovább adásáról, fejlesztéséről. Az örökségturizmust céloztam meg, hiszen értékeink és műemlékeink védelme fontos számunkra. Az örökségturizmusba hagyományok, szokások, különféle eszmék, történetek tartoznak. Az örökség azt a kultúrát írja le, amit egy közösség megőriz, gondját viseli és átadja ezt a jövő nemzedéknek. Az identitás, a valahova tartozás esélyét fejezi ki. A társadalmunk viselkedését nagyban befolyásolja a kultúránk, hagyományaink átadása. Napjainkban a turista már nemcsak pihenésre vágyik mikor útnak indul, hanem aktív időtöltésre, impulzusra, érdekességekre, aktív tevékenységekre, melyek révén igazi élményekkel térhet haza. Ha pedig jó benyomással távozik akkor nagyobb az esélye, hogy visszakíváncsozik arra a helyre, ahol ilyen ingerek érték. Ha a tevékenységek révén szereplőként vehet részt és cselekedhet akkor még nagyobb hatás éri, így azt érezheti, hogy ő is tett hozzá a produktum létrehozásában. Erdőszentgyörgynek és a hozzá tartozó falvaknak széleskörű örökségturizmusa van, hiszen egyedi épületei, gasztronómiája és hagyományainak köszönhetően beszélhetünk örökségturizmusról. Dolgozatom megírásának legfőbb célja, hogy bemutassam a helyi értékeinket és közösségünk szerepét. A közel 5000 lakosú településhez tartozik két kisebb és egy nagyobb település is, amelyek szintén jeleskednek turisztikai attrakciókkal. A legnagyobb hozzátartozó település Bözöd, amely messze híres a szalmafonásról. A falu a Bözöd patak völgyében fekszik, Erdőszentgyörgytől 7 kilométerre. Területe ősidők óta lakott, határában őskori edénytöredékek kerültek elő. A falu eredetileg a Lóc-patak völgyében feküdt, de látván a „be zöld” területet átköltöztek a hegyen. Innen ered a falu neve is. 1566-ban Beozeod néven említik. Leghíresebb szülöttje Jakab, ismertebb nevén Bözödi György, író, szociográfus, történész, aki elkezdte a folklórkutatást és így figyeltek fel a falu folklórára. Lakossága 562, magyarok és romák. Ez a település a falusi turizmusról kellene, hogy szóljon, de sajnos egyelőre nem nagyon látszik ennek nyoma. A későbbiekben remélem, hogy felvirágzik és nem vesztődik el mindaz, amit nyújtani tud az ide látogatóknak. Gyönyörű szép templomai vannak a falunak és híres szülöttje is, akinek tiszteletére emlékház is működtetnek. A falusi turizmus igen nagy szerepe lehetne a vidéknek, hiszen itt még fennmaradtak a hagyományok, értékek, amelyek már a nagyobb településeken elvesztődtek. A szalmafonás fortélyait itt még ismerik és tovább adhatják az érdeklődőknek. A harmadik település, amit belefoglaltam a dolgozatomba egy olyan hely, ahol

nagyon kevesen élnek, ugyanis ennek a falunak nagy részét megsemmisítették 1989- es rendszerváltás előtt. A falu, amelyről beszélek Bözödújfalú, helyén ma már a Bözödújfalusi víztározó található. Ennek a településnek is története a régmúltba nyúlik vissza, hiszen kutatásaim során 1600-as feljegyzésekre is találtam, amelyek bizonyítják létezését. Ez a hely valamikor egy több vallásból álló csoportból állt, amelyet a gonosz diktatúrának köszönhetően szó szerint eltöröltek a térképről. A további fejezetekben erről is bővebb tájékoztatást nyújtok. A négy település utolsó falva Lóc, amely Bözöd előtt, a víztározótól jobbra a Lóc patak völgyében, egy mezei úton haladva, Erdőszentgyörgytől 3 kilométerre fekszik. Ez a Lóc vagy Lócfalva, melynek 1992-ben 15 lakosa volt. Fent maradt, írásos említést nem találtam, így csak annyit tudni, hogy 1956-ig Bözöd részét képezte, majd önálló település lett. A Bözödújfalusi-tól délre, Bözödtől nyugatra fekszik (Erdőszentgyörgy Város honlapja. erdoszentgyorgy.ro, 2023.12.03). A turizmus fontos pillére, hogy olyat alkossunk, amely vonzóvá teszi a helyet, amelyre éppen fókuszálunk ezért is tettem sorrendbe azokat az attrakciókat, eseményeket és tevékenységeket, amelyek hívogató jelleggel bírnak, látványos és magával ragadó élményeket biztosítanak az ide látogatók számára. Az örökségturizmus mellett a fenntartható turizmus is fontos pillére a helynek hiszen, ha nem alkotunk olyat, amely képes fenntartani magát akkor elenyészőbe hullik az egész megvalósítás. Hiába várjuk, hogy mindig támogassanak projektek és egyéb finanszírozások által, képesek kell, hogy legyünk megállni a saját bevételünkből és tovább fejlődni. A fenntartható turizmus egy nagyon fontos perspektívája, hogy együtt kell dolgozni annak érdekében, hogy létrejöjjön egy adott területen. A településen az önkormányzat, a vállalkozók, a civil szervezetek, a turisták, a fogyasztók mind egységesen hozzá kell járuljanak ahhoz, hogy létrejöjjön és működjön. A minőségi turizmus csak ennek következtében jöhet számításba, így fejleszthető igazán egy adott hely. A következőkben Erdőszentgyörgy és a hozzá tartozó települések régi épületeit (műemlékei), látványosságait ismertetem.

Rhédey Kastély

A település legrégebbi építménye a református templom, de a szomszédságában állt hajdanán egy apátság, amelynek helyén található térségünk egyik legszebb műemléke. Kutatásaim során megtudtam, hogy a ma Rhédey Kastélyként ismert, 550 éves múlttal rendelkező épület az elmúlt századok során számos nemes család otthonaként szolgált. Erdőszentgyörgy történelmében a legjelentősebb név a Rhédey ugyanis harmadik magyar királyunktól Aba Sámuel nemzetségéből eredezteti magát. (Cserei M.: Erdély históriája, Európa könyvkiadó, 1983)

4. ábra Erdőszentgyörgy a 17.században

(Forrás: Székely Ferenc gyűjteménye)

Rhédey Zsigmond 1722-ben született és ő vitte tovább az erdőszentgyörgyi örökséget. 1751-ben Kolozsváron feleségül veszi hadadi Wesselényi Katát. 1756-ban megszületik VIII. Rhédey Ferenc de a boldogságuk nem tart sokáig, hiszen 1758-ban, Kolozsváron mellhártyagyulladásba meghal Rhédey Zsigmond. Pár év múlva Wesselényi Kata kiköltözött az erdőszentgyörgyi kastélyból és IV. Rhédey Mihállyal folytatódik az erdőszentgyörgyi Rhédeyek sora (Dánielné Lengyel L.: Rhédey Claudina, Singer és Wolfner Irodalmi Intézet kiadása, Budapest). Akinek örököse fia gróf Rhédey László és felesége báró Inczédi Ágnes voltak. 1812-ben születik meg leányuk, Rhédey Claudia, aki a leghíresebb és legismertebb utód mind közül, ugyanis ő férjhez megy Württemberg Sándorhoz. Kettejük szerelmi gyümölcse Teck Ferenc, aki feleségül veszi Mary Adelaide cambridge-i hercegnőt Victoria királynő unokáját. 1867-ben megszületik első gyermekük Victoria May, aki férjhez megy V.György Yorki hercegez, későbbi angol királyhoz. Az ők gyermeke volt II. Erzsébet királynő. Tehát erdőszentgyörgy Rhédey Caludiája a mostani uralkodó Charles szépanya volt. 1885. Württemberg Sándor eladja a birtokot az összes ingóságával együtt Shuller Rudolfnak. 1948-ban államosítják először rajoni székhely majd iskolaként működik. Egészen 2009-ig amikor is a helyi önkormányzat visszaigényli és nagy terveket sző a felújítására. 2008-ban mi voltunk az utolsó végzős osztály, akik e csodálatos épületben végezhattük tanulmányainkat. Hosszú várakozás után pontosan 10 évre megnyitották a Mysteria Residentiae Rhédey kiállítást, amely modern és digitális eszközök segítségével 5 szobában mutatja be a Rhédey család történetét. A kastély látogatása idegenvezető segítségével minden egész órában történik magyar, román, angol és német nyelven. (A helyi fejlesztési stratégia, Erdőszentgyörgy 2021-2027., 2024.04.02)

5. ábra Rhédey Kastély

Forrás: Saját fotó, Erdőszentgyörgyi Rhédey Kastély udvarán 2024 április 10.

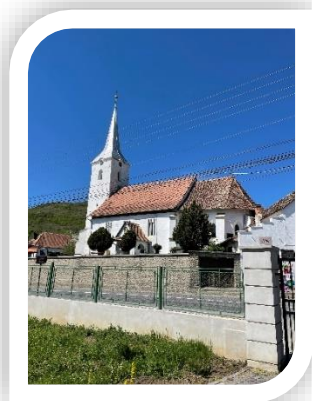

Református templom

Erdőszentgyörgy legrégebbi építménye a mai református templom, amely a város főterén található, Árpádkori templom volt.

6. ábra Református templom

(Forrás: Saját fotó, Erdőszentgyörgyi Református templom 2024 március 7.)

Pontos adat nem jutott a tudomásomra arról, hogy mikor is épült, de azt megtudtam, hogy már az 1200-as évekből vannak emlékek, hiszen a templom pillérjébe befalazva található egy rovásírás, amely megfejtése a kigyas szó, melynek jelentése kegyes, szép, szerény.

7. ábra Rovás írás

(Forrás: Saját fotó, Erdőszentgyörgyi Református templom 2024 március 7.)

Kutatásaim során azt is olvastam, hogy Szent István nevéhez fűződik az a rendelet miszerint, minden kevesebb mint egy napi járáságon kell legyen egy templom, ahol a keresztények imádkozhatnak. Ezért számos templomot építettek fel Erdély szerte. A másik fontos dolog, ami tudomásomra jutott, hogy ebben az időben csakis a templom körül szabadott temetkezni, ezt bizonyítja az is amikor a későbbi évszázadokba ásatások következtében csontvázakra bukkantak. A templom az évszázadok során több felekezethez is tartozott. Az olvasmányaim során kiderült, hogy mint minden más Erdélyi településen itt is először katolikus templomként szolgált. De már 1618-ban arról van feljegyzés, hogy itt tartották az unitárius zsinatot. Viszont 1640-től a reformátusoké lesz (Sófalvi András: Sóvidék a középkorban, Fejezetek a székelység középkori történelméből).

Wesselényi Kata nevéhez fűződik a templom felújítása, amelyet 1760-ban végeztetett kívül-belül. Ekkorra tehető a templom mennyezetének festése, amely gyönyörű kazettákból állt. A bárónő által készíttetett kazettákból két darab még ma is látszik a templom mennyezetén, amely a címerüket jelképezi. (Deé Nagy A.: Báró hadadi Wesselényi Kata, a hitben élő református nagyasszony, Kriterion könyvkiadó. Kolozsvár, 2017)

8. ábra Wesselényi Kata által készített kazetták és a címer

(Forrás: Saját fotó, Erdőszentgyörgyi Református templom 2024 március 7.)

A templom alatt két kriptá is található, amelyek nem tekinthetők meg de volt már arról hír, hogy újból megfogják nyitni és akkor látható lesz. A régebbi kriptát 1614.ben Betlehem Gábor falaztatott be abból az okból kifolyólag, hogy járványok voltak abban az időben és nem akarta, hogy bármi veszélyt jelentsen, így Erdély összes ilyen sír helyét befalaztatott. A második kriptában nyugszik Rhédey László két kisgyermekével, feleségével és később ide temették el egyetlen felnőtt kort megélt leányát Claudiát is. Claudia ebben a templomban keresztkedett és konfirmált meg. A templom főjavítását 1935-ben végezték. A javítás költségeit Mary Victoria angol királyné adományából, gróf Bethlen György, egyházkerületi fő gondnok gyűjtéséből, valamint az egyházközség tagjaitól begyűlt összegből és közmunkából fedezték. A barokk stílusú szószékkorona 1760-ban készült.

9. ábra A református templom szószéke

(Forrás: Saját fotó, Erdőszentgyörgyi Református templom 2024 március 7.)

A templom első orgonája 1804-ben készült, Rhédey Mihály adományából. Az új orgonát 1927-ben Einschenk Charles, brassói orgonagyáros készítette. Ezt 2011-ben Pozsár Róbert, kolozsvári orgonajavító teljesen felújította. Két márványtáblát is helyeztek Claudia tiszteletére a templom falaira, amelyet Victoria Mary Claudia unokája állíttatott. Nagyanyja tiszteletére nemcsak márványtáblákat állíttatott, de gyerekeinek is sokat mesélt Claudiáról, az erdőszentgyörgyi vérvonalról ennek köszönhetően Charles király, Victoria Mary unokája ellátogatott Erdőszentgyörgyre. Ez a látogatás 2008-ban történt amikor a kastély még iskolaként működött, majd a templomba is benézett, ahol az emlékkönyvbe is beleírta, hogy itt járt. Ezt a látogatást egy videó üzenetben is megemlíti, amit a Mysteria Residentae Rhédey kiállítás avató ünnepségére készítettett. (Székely Ferenc: Charles herceg látogatása Erdőszentgyörgyön, 2015)

A templom csodálatos kinézete nemcsak a belső felén mutatkozik, hanem a külső részén is, hiszen mindenekelőtt a fekvése is egy nagyon szép hely, a támfalai is azt bizonyítja, hogy nagyon sok munkát áldoztak a megépítésében, de a faragott ajtó, az érdekes harang és sok más egyedi hozzátartozót tekinthet meg a kíváncsiskodó. Az idők folyamán kétszer is harangok nélkül maradt a gyülekezet. A mostani kis harangot a „V.V. Rașcanu București” vállalat öntötte. Jelenleg a gyülekezet 1807 lelket számlál. (Bartos M. és Döme L. Erdőszentgyörgy, 2005, Zalaegerszeg).

Ortodox templom

1704-ben épült először ortodox templom Erdőszentgyörgyön a szőlők alatt, ami a református templom mögött volt. Ezt a fatemplomot közös megegyezés alapján lebontották és gerendáit egy iskola megépítésére használták fel. (Stefan Lupsa, Biserica ortodoxă Ardeleana după 1761, Sibiu 1945, Tipografie Arhidiecezane, Ortodox templomok Erdélyben 1761 után). 1849-ben felszólították a reformátusokat, hogy építsenek egy új ortodox templomot az ortodox híveknek. Ez meg is történt hiszen a református presbiterek és a hívek közös munkájának köszönhetően 1852-ban megépült Erdőszentgyörgy második ortodox temploma, amely ugyan azt a stílust tükrözte, mint a református templom csak kisebb méretbe. Ez a templom már a mai templom helyén épült. Mivel ennek a befogadó képessége kicsi volt hiszen elég sok román ajkú élt a településen, ezért 1935-1938 között felépítették az új, vagyis a harmadik ortodox templomot, amely kőből, téglából, fedele cinphléből készült. Elég hosszasan sikeredett a befejezése hiszen a belső festése jóval később 1984-ben történt meg. Falait

neobizánci stílusba festett freskók díszítik (<https://sgpadure.ro/orasul/istoria-orasului/>, Erdőszentgyörgy honlapja, 2024.01.24).

Katolikus templom

Mint már említettem a település történeténél 1333-ban Erdőszentgyörgy Péter nevű papja a pápai tizedjegyzék szerint 6 banálist egyházi adót fizetett. Az akkori katolikus templom a mai református templom. Erdőszentgyörgy lakossága először unitáriussá, majd reformátussá lett. A megmaradt helyi katolikusokat a Bözödújfalusi plébános látta el. A pápai tizedjegyzékben a hajdani plébánia, amelyet a Szentháromság tiszteletére szenteltek Újfalunak neveztek. Később 1943-ban püspöki engedéllyel alakítottak ki egy kis kápolnát. Ekkori plébánost Ráduly Istvánnak hívták. Mikor elsüllyedt az egykori Bözödújfalunak a lakosság nagy része Erdőszentgyörgyre költözött és így 1990-től jogilag is létezik az Erdőszentgyörgyi Római Katolikus Egyház. A mai római katolikus templomot 2004. október 8-án avatták fel. A templom a Bözödújfalusi templom emlékére építetett. A templom felépítésében az akkori plébános úr, Sebestyén Péter nagyon sok energiát fektetett. Ft. Jakubinyi György szentelte fel. A faluból lehozott Madonna szobor ma az Erdőszentgyörgyi katolikus templom oltáraként díszel. Ma 250 fő gazdagítja a katolikus vallást Erdőszentgyörgyön, 96 fő pedig a hozzá tartozó leányegyházakból. (Bartos M. és Döme L. Erdőszentgyörgy, 2005, Zalaegerszeg).

10. ábra Az erdőszentgyörgyi Katolikus Templom

(Forrás: Saját fotó, Erdőszentgyörgyi Katolikus templom 2024 április 4.)

Unitárius templom

Az erdőszentgyörgyi unitárius templomot 2004-ben avatták fel, az állam finanszírozásával épült meg. Kárpótlásként a Bözödújfaluban elárasztott templom helyett. 135 lélekszámmal rendelkezik ma ez a vallás erdőszentgyörgyön, a legtöbb híve a Bözödújfaluból elszármazottak és családjaik. A templom oldalán egy felirat üzeni, hogy „Egy az Isten” (<https://sgpadure.ro/orasul/istoria-orasului/>, Erdőszentgyörgy honlapja, 2024.01.24).

11. ábra Az erdőszentgyörgyi Unitárius Templom

(Forrás: Saját fotó, Erdőszentgyörgyi Unitárius templom 2024 április 4)

Petőfi Sándor szobor

Erdőszentgyörgyhöz köthető többek közt a híres magyar költő Petőfi Sándor neve is, hiszen 1849-ben egyik utolsó állomása Erdőszentgyörgyön volt. Erdőszentgyörgy jellegzetes régi épületei közé tartozott a Lábas ház vagy Tornácos ház, ami a központban a mai Comát helyén állt. 1970-ben ezt az épületet lebontották, így megsemmisítettek egy szimbolikus épületet. Olvasmányaim során Benkő Károly említi 1861-ben „Gróf Hohenstenék (Rhédey Claudia gyermekei) emeletes kő fogadója. Fogadónak, szállodának, postai hivatalnak használták. Hátul két nagy istállója volt és itt váltották és tartották a postakocsisok és lovas futárok a fáradt lovakat. Ez az épület is a Rhédey birtokhoz tartozott és mint már többször említettem 1885-ben Schuller Rudolf megvásárolta az egész birtokot, kastélyt, tornácos házat. 1935-ben a román állam megvásárolja a Schiel testvérektől és tulajdonába kerül. Schuller Rudolf bekövetkezett haláláig 1938-ig, itt ebben az épületben a három leszegényedett férj nélküli öreg leányai laktak, majd az épületet adminisztrációs célokra használták. Több régi képben az épület fel van tüntetve 1893-ban, 1928-ban, 1960-as években. (Benkő K., Marosszék Ismertetése, Historiaantik Könyvesház, 2012) A Pécsi Újság 1850-ben írja, hogy 1849 július 31-én kora reggel

Vásárhelyről indulva Erdőszentgyörgyön keresztül Bem apó és vezérkara köztük Petőfi Sándor is Fehéregyházára sietnek, ahol az erdélyi hadsereg várja őket. A hagyomány azt tartja, hogy a Lábos háznál megálltak, lovakat cseréltek és Lóc felé haladtak tovább Fehéregyházára. (<https://www.e-nepujsag.ro/articles/petofi-visszatert-erdoszentgyoergyre>, 2024.02.16)

12. ábra Lábos Ház 1950-es évek

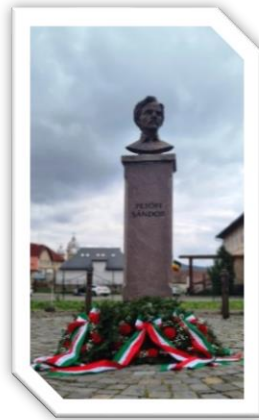
(Forrás: Szabó Ferenc néprajzkutató tulajdona)

Ennek tiszteletére 2013-ban emléktáblát helyeztek az egykori épület helyén található jelenlegi épület oldalára, majd 2023. március 15. alkalmából egy Petőfi szobrot avattak fel a település központjában fekvő parkban. Az esemény egy háromnapos sorozatból állt, hiszen Petőfi emlékévként volt a tavalyi ennek tiszteletére számos tevékenységet szerveztek a helybélieknek. Az avatásra vasárnap került sor a református istentiszteletet követően a vendégség a templommal szembeni parkba egy kis előadás után csodálhatta meg a Petőfi szobrot. Az esemény pompáját a Württemberg Sándor Egyesület huszárjai is gazdagították. Idén március 15-kén szintén megemlékeztek a legnagyobb költőnkre, ahol beszédek és iskolások által szervezett énekek, versek hangoztak el, majd koszorúzással tisztelegtek. (<https://www.e-nepujsag.ro/articles/petofi-visszatert-erdoszentgyoergyre> 2024.01.29)

13. ábra Petőfi Sándor Emlékszobor

(Forrás: Saját fotó, Rhédey Kastély előtti park, március 15. koszorúzás)

Bözödújfalú, az elárasztott település

Már a 16. századból vannak feljegyzések, amelyek azt bizonyítják, hogy létezett eme kis közösség. Erdőszentgyörgytől 5-km re terült el a Küsmöd-patak mellet. A település a 17. századtól a szombatosok felekezetének egyik fő helye lett. Később 1868-ban a lakosság legnagyobb része zsidó hitre tért. 1944-ben a Bözödújfalusi zsidókat a Marosvásárhelyi gettóba hurcolták, de egy alezredes segítségével közel hatvan személy kiszabadulhatott, a többieket elhurcolták Auswith-be. (Szávai Géza: Székely Jeruzsálem, Pont kiadó, 2000)

Az 1970-es árvíz számos településen okozott gondot Erdély szinten, egyik ilyen települ volt Erdőszentgyörgy is. Hatalmasra duzzadt a Kis Küküllő és a Küsmöd ezért elhatározták, hogy víztározó építenek a település határába. A firtosról érkező nagy hozamú Küsmöd patakot okolták az árvíz miatt, így annak medrébe képzelték el a víztározót. 1975-ben elkezdtek a munkálatokat Bözödújfalú szomszédságában, de akkor még azt állították, hogy nem esik bántódása a kis településnek. Ez nem így történt ugyanis 1980-as évek elején kiderül, hogy el fogják árasztani a falu nagy részét is. E hír hallatára nagy felháborodást tört ki a lakósok között. Egy kisebb csapat fel is utazott a fővárosba Bukarestbe, hogy megakadályozzák a tervet, de sajnos nem jártak sikerrel. (<https://kronikaonline.ro> 2024.02.04)

14. ábra Bözödújfalu a 17-dik században

(Forrás: Letöltött fotó, Arcanum oldalról)

Sajnos későre mentek panaszkodni, mert már aláírták a falu kilakoltatását. A faluban élő emberek nagy részét Erdőszentgyörgyre költöztették, de voltak olyanok is akik gyermekeik közelébe szerettek volna lenni, így egy távolabbi, falu vagy város lakójaként éltek tovább. Azt is elmondták, hogy habár már harmincöt éve máshol élnek, sohasem tudtak beilleszkedni az új otthonukba. 1980-as évek vége felé nekiláttak a munkálatoknak és 1990-ben már jócskán víz volt az egykori gyümölcsöskert helyett. Sajnos a gyönyörű kis falunak ez lett a sorsa elárasztottak egy életen át tartó munka gyümölcsét. Az onnan elvándorolt lakósok azóta is minden évben visszajárnak megemlékezni régi szép otthonukról. A falu katolikus temploma bírta a legtovább, hiszen 2014-ben dőlt le a tornya, amit már akkor elhatároztak, hogy újjáépítenek.

15. ábra Katolikus templom, Bözödújfalu

(Forrás: Lupuj József, egykori Bözödújfalusi)

Sírató fal

A sírató fal, amely 1995-ben épült meg abból a célból jött létre, hogy legyen egy hely, ahol megemlékeznek mindazok akik el kellett haddják otthonukat. 1996-ban kiemelik az első világháborús emlékművet a vízből és elhelyezik a sírató fal bejáratához. Ugyancsak ezen a helyen 2015-ben megvalósul a kopjafalu, amely minden egyes ház eredeti helyét mutatja be.

Augusztus első vasárnapján találkozót szerveznek minden évben, amikor is a Sirató fal előtt megemlékeznek arról, hogy milyen jó is volt ott együtt élni. Ennek a helynek talán a leglátványosabb pontja a kopjafalu, ahol egymást követően kopjafák vannak felállítva az egykori falu házai szerint, minden család rendelkezik egy kopjafával. A találkozók során mindenki beáll a saját kopjafája mögé, mintha csak otthon lenne és várja a vendégeket. A polgármester, az egykoron Bözödújfaluban született nyugalmazott lelkész és a még éppen meghívott előjárók meglátogatják a falu összes házát, vagyis kopjafáját és elbeszélgetnek előtte. Vannak sajnos olyan kopjafák is ahol már senki sem áll, hiszen kiöregedtek, meghaltak a tulajdonosok és a családjaik már nem vesznek részt a megemlékezésen. De örömeinkre ez nagyon kevés hiszen számos alkalommal volt példa arra, hogy unokák messze földről, akár külföldről is hazalátogattak annak ellenére, hogy az egykoron Bözödújfaluban lakott nagyszülő már régen elhunyt. Ezek a megemlékezések igazán szívszorító jelenetek. Ahogy a kép is bizonyítja számos zarándok és turista fordul meg nap mint nap a sirató fal és kopjafalu terén. (Szávai G. Székely Jeruzsálem, Pont kiadó, 2000)

16. ábra Bözödújfalú Emlékhelye, a sirató fal és kopjafalu

(Forrás: Saját fotó, Bözödújfalú, április 10.)

17. ábra A vízből kiemelt háborús emlékszobor

(Forrás: Saját fotó, Bözödújfalú, április 10.)

A Bözödújfalusi víztározó, amely az egykori Bözödújfalú helyén létesült

A víztározó története 1970-ben kezdődött, amikor a számtalan árvíz miatt arra a döntésre jutottak, hogy Erdőszentgyörgy határában víztározót építenek annak érdekében, hogy elkerüljék a számtalanszor megalakuló árvizet. A meg gondolás idején arról volt szó, hogy gátat építenek és a Küsmőd patakból érkező vizet gyűjtik össze. A terv másképp valósult meg ugyanis nemsokkal az elképzelés után jött a borzalmas hír miszerint a víztározó megépítése miatt el fogják árasztani Bözödújfalú nagy részét. A tó létrejött és azóta eltel már több mint 30 év. Azóta kisebb turista paradicsommá nőte ki magát, ugyanis számos vendég befogadására alkalmas üdülő helyé vált. Sajnos a tragikus sorsú emberek otthona helyén ma már egy olyan víztározó áll, amely hétvégi házak és horgászati lehetőségeket kínál az odalátogatók számára. A víztározó helyet ad minden olyan idelátogatónak, aki szereti a környezet adta lehetőségeket, horgászati és más vízi sportokat kedvelők számára. Lehetőség szerint lehet válogatni, vízi bicikli, csónak, sap és más sportokat lehet üzni a vízen. Talán a legjellemzőbb tevékenység a fürdés, habár tábla jelzi ennek tiltását. Mégsem akadályozza meg senki az erre vállalkozókat. A tó körüli területen sétálni, biciklizni, lovasszekerezni lehet. Számtalan piknikező választja kikapcsolódás szempontjából.

18. ábra A Bözödújfalusi Víztározó

(Forrás: Saját fotó, Bözödújfalusi Tó, 2024 április 13)

A horgászat nagyon meghatározó helye hiszen hatalmas halállománnyal rendelkezik.

19. ábra A nagy fogás

(Forrás: Egy ismeretlen horgász fotója, Bözödújfalusi Tó, 2024 április 13)

Híres emberek

Báró hadadi Wesselényi Kata

Ahogy a legtöbb helyen ismert Báró hadadi Wesselényi Kata, a hitben élő református nagyasszony 1735-ben született Hadadban. Édesapja báró hadadi Wesselényi Ferenc régi magyar nemzetségből származó fiatalember, később Közép Szolnok Vármegye főispánja, édesanyja a szépségéről híres Rhédey Zsuzsanna volt. Körültekintően nevelik leányukat, megtanítják mindenre, amit egy főúri család leányának tudnia kell, de emellett munkára is szoktatják. Mindössze 16 éves mikor Rhédey Zsigmond feleségeként 1751-től él az erdőszentgyörgyi birtokon. Összesen hét esztendőt töltenek boldog házasságban. Ez idő alatt kétszer esik teherbe, első gyermekét elveszíti, így nagy öröm számukra mikor megszületik második gyermekük, Rhédey Ferenc de sajnos rá két évre bekövetkezik férje halála, mellhártyagyulladás miatt. A mindössze huszonhárom éves özvegynek nagy szüksége volt a jó szervezőképességére és a rátermettségére. Férje halálakor építtetett egy kápolnát a kastéllyal szembeni hegyre, hogy oda temessék el. Két évre rá hozatta rendbe a református templomot, amellyel férje kívánságát szándékozta teljesíteni. A templomban található faragottkő-szószékén a Wesselényiek koronás szirén címere mellett felírat örökíti meg az adományozást. Ugyan ebben az időben segesvári mesterekkel megépítette a Kis-Küküllő vizén a vámoshidat, amelynek adóját átengedte a református egyháznak, hogy iskoláztatásban részesüljenek a nehéz sorsú gyerekek is. A marosvásárhelyi református kollégiumot is ebből a forrásból támogatta. A Vámos híd a két szék közti, vagyis Udvarszék és Marosszék határa volt. A ma patikaként működő épületben volt egy kocsmá és abban szedték a vámot. Erdőszentgyörgyi otthonában tudását és kezűgyességét úgy az egyház, mint a település lakóira fordította. Házában élő asszonyokkal közösen úrvacsorai kendőket, úrasztali terítőket készítettek, amelyek ma is számos református templom bútorzatát díszítik. Háztartása irányításában jól látszott, hogy jó

gazdasszony ennek köszönhetően később megszületett a híres szakácskönyve, amely 275 korabeli receptet tartalmaz (Deé Nagy A.: Báró hadadi Wesselényi Kata, a hitben élő református nagypapa, Kriterion könyvkiadó. Kolozsvár, 2017). Kisfiát Ferencet nagyon jó nevelésbe részesítette, Németországból hozatott oktatót, amelynek köszönhetően nagyon sok mindenben lett jártas a fia. Sajnos 1770-ben hólyagos himlőből nem tudott kigyógyulni és belehalt. Wesselényi Kata nemcsak saját gyermekét taníttatta, hanem számos fiataalt is akit maga köré szervezett és sokakat ki is házasított. Versek, rímek írt, szerette az e féle dolgokat, amelyet édesanyjától örökölt. Férje is mély vallásos volt és többször is papírra vetette imádságait. Ezeket folytatta Kata is és ezekből született meg később az ima naplója is. Miután örökös nélkül maradt a birtok Wesselényi Kata Marosvásárhelyre költözött újonnan épített házába, amelyet az 1770-es évek közepén építtet. Mivel Wesselényi Kata utód nélkül maradt, halála bekövetkeztével, ami 1788-ban volt, a marosvásárhelyi házat leánytestvére gyermeke, Bethlehen Zsuzsanna örökölte. Az ő férje Teleki Sámuel, aki ennek a háznak a bővítésével alakította ki 1799-ben az Erdélyi Fejedelemség első nyilvános könyvtárát, melyben később megalakult a Teleki Téka gyűjteménye. Ezzel gróf Rhédey Zsigmondné beírta magát a 18-századi legnagyobb jelentőségű erdélyi közkönyvtár létrejöttének részesévé. Saját könyvei között vallásos, történelmi, kertészeti, gazdasági munkák, házi patikák, szakács, orvosi és gyermekek tanítására való könyvek is szerepeltek gyűjteményében. A vidéki udvarházak asszonyai gyakran maguk foglalkoztak a kertek, orvoslások és gyerekek tanításával így ezek kitanulásával és gyakorlásával születhettek meg az írások. Egykori könyvtárát ma a marosvásárhelyi Teleki Tékában tekinthetjük meg (Szabó Ferencz, Erdőszentgyörgy Néprajzkutató, Összefoglalója).

Rhédey Claudia

Rhédey Claudia 1812-ben született Erdőszentgyörgyön. A református templomban keresztelték meg, később ünnepi konfirmálása 1826 május 1-én történt az erdőszentgyörgyi református eklézsiában és ez alkalommal az ünnepi Istentiszteletet a kolozsvári esperes Herepei Károly tartotta. Az elhangzott keresztényi intések, nevelések nagyon is befolyásolták Rhédey Claudia magatartását, életét. Rhédey Lászlónak 1835-ben bekövetkező halálával a kastélyt csak ideiglenesen lakták és amire említés van az egy tragikus eseményhez van kötve. 1841 májusában Rhédey Claudia családjával erdőszentgyörgyre látogat özvegy édesanyjuk kérésére. Szeptemberig maradnak Erdőszentgyörgyön férjével és három gyermekével mikor is a kellemes időzést a Pattai hadgyakorlat szakította félbe ahová férje is hivatalos volt. Útnak indultak férjével a hadgyakorlat színhelyére, Claudia pedig három gyermekével Gráz felé

indult. Onnan Rhédey Claudia gróf Török Sándor feleségével nyolc órai lovaglás után a hadgyakorlat színhelyére érnek. Másnap beteg lett és nyolc napot tartó betegsége után október elsején reggelre vérveszteség miatt elhunyt. Halálának oka a hivatalos közlemény szerint, gyermekvesztés. Kozma Ferenc jegyzetei szerint ki a családi ügyvéd emlékirataiból merített, részletesen leírja Claudia halálának okát mely 1841 október 1-én történt. Ezt írja: „1881 október második napjára érkezett az erdélyi királyi fő kormányshoz a stájerországi gubernium értesítése a halálesetről és a kiadott engedélyről és intézkedésről, hogy a néhai végakarata szerint holtteste Erdélyben szállíttassék. Néhány nap múlva érkezett a család ügyvédjéhez egy csomag, mely a szétküldendő gyászjelentéseket tartalmazta és a szomorú hírt mindenfelé megvitte. Halálos ágyán a hercegnő megígértette férjével és gróf Törökkel, hogy holttestét Erdőszentgyörgyre szállíttatják eltemetni. Bárány Inczédy Ágnes leánya halála után Grázba költözik és az unokák nevelésével foglalkozik. 1856-ban bekövetkező halála után a kastély eladásra kerül. (Dánielné L.L., Rhédey Claudina)

Bodor Péter, a székely ezermester

Bodor Péter 1778-ban látta meg a napvilágot Erdőszentgyörgyön. Olvasmányaim során megtudtam, hogy a Zilahy Sebess Péter református lelkész elmebajos leánya és a híres Zeyk családnál szolgáló süket néma legény viszonyából született. Gyermekkorát Erdőszentgyörgyön élte, itt járta ki az elemi oktatást, a helyi asztalosműhelyben segédkezett, ahol hamar kiderült, hogy milyen jó kézügyessége van. Fafaragástól, a rajzig mindent nagyon értett. A Zeyk család pártfogásának köszönhetően a marosvásárhelyi református kollégiumban folytathatta tanulmányait, majd később Bécsbe kamatoztatta ügyességét. 1816-ban hazatért a székely fővárosba Marosvásárhelyre, ahol azonnal igénybe vették tudását és megépítette legsikeresebb remekművét, a zenélő kút, amellyel beírta magát a történelembe. Számos megbízatást kapott a városi tanácstól, az ő nevéhez fűződik a Maros folyón átvezető híd, amelyet Bodor-hídként említenek, a református vártemplom tornyába vezető fallépcső, számos maroszéki falusi egyház orgonája, de a leghíresebb, mind közül a nagypiaci muzsikáló kút volt. A városgaztától a munkásemberig mindenki azon volt, hogy Bodor Péter kezére dolgozzon a kút megalkotása érdekében. A legérdekesebb része az alkotásnak a kupolaalakú fedélházában beszerelt szerkezet volt, amely minden hat órában, a víz hajtóerejének befolyására szebbnél-szebb zenedarabokat hallatott. Az olvasottak alapján messze földről ellátogattak, hogy a híres mechanikai csodát megbámulják. A művész ezek után jó nagy pénzüsszagra tett szert, amelynek köszönhetően vásárolt egy telket és letelepedett Marosvásárhelyen. De a boldogság és nyugodtság nem tartott sokáig, ugyanis a kapzsi emberek kihasználták a lángész tudását és pénz hamisításra

buzdították, amelynek következtében fogságba került. Miután kiszabadult, elveszítette motiváltságát és az emberekbe vetett hitét ezért inkább az ivászatba menekült. A híres remekműve, a zenélőkút a közhiedelemmel ellentétben, miszerint saját kezével tette tönkre 1836 december 8-ig működött, amikor is egy nagy hóvihar miatt a kupola ledőlt és ennek következtében a zenélő szerkezet megsérült, amely többet nem szólalt meg. Hosszú idő után újra feléledni látszott a már 70 éves ezermester. 1849-be a magyar szabadságmozgalom szolgálatára szegődött. Ugyanebben az évben feltalálta az új típusú gyutacsot, amely értékesítése érdekében Kolozsvárra utazott, ahol szélütés következtében meghalt, ezzel fejeződött be a nagy lángész története. A híres Bodor Péter által megalkotott zenélő kút 1911-ben lebontották, ugyanis a város vízvezetésének korszerűsítése miatt már nem látták szükségesnek a fenntartását.

20. ábra Az eredeti Zenélő kút, Marosvásárhelyen

(Forrás: Kovrig Magdolna gyűjteményéből)

Bodor Péter által megalkotott zenélő kút hű másolata 1935-ben épült újra Budapesten a Margit sziget északi Árpád híd felőli részén. Ahol a Fővárosi Önkormányzat 1997-ben emléktáblát helyezett ki, Bodor Péter ezermester tiszteletére. A budapesti kútban hangszórók vannak elhelyezve, amelyekből minden egész órában a századfordulóra jellemző művek hallhatók. Az erdőszentgyörgyi Rhédey Kastély az egykori szülöttje tiszteletére, Bodor Péter emlékszobát alakított ki, ahol az ezermester legfőbb műve került kiállításra egy kicsinyített makett formájában, az odalátogatók nagy érdeklődésére. (Erdőszentgyörgyi Figyelő, Bodor Péter Egyesület kiadó, havilap, 2000)

21. ábra Bodor Péter ezermester Zenélő kút makettje

(Forrás: Saját fotó, a Rhédey Kastélyban található kiállítás terem)

Bözödi György

Teljes nevén Jakab György 1913 március 9-kén született Bözödön. A bözödi nevet szülőfalujáról vette át. Tanulmányait Kolozsváron végezte majd Marosvásárhelyen újságíróként dolgozott. Számos nagy sikereket ért el. Monográfiái, regényei és verses kötetei messze híressé váltak. (Bözödi Gy.: Székely bánja)

22. ábra Bözödi György

(Forrás: Fazakas Levente, Bözödi Unitárius Lelkész)

1989 november 25-kén hunyt el. Utolsó kívánságát teljesítve 1990 februárjában temették el szülőfalujában, Bözödön. Mivel nem volt családja így házát a Bözödi unitárius egyháznak adományozta. (Bözödi Gy. Székely bánja)

23. ábra Bözödi György Emlékház, Bözöd

(Forrás: Fazakas Levente, Bözödi Unitárius Lelkész)

3. Saját vizsgálat

Az Országos Statisztikai Intézet adatai szerint a székelyföldi turizmus is felfelé ível a pandémia időszakban megcsappant helyzet óta, viszont a helyi vállalkozók elmondása alapján még mindig nem lehet beszélni arról, mint amit 2019-ben mértek (<https://insse.ro/cms/>). Ugyanis valami megváltozott, mondták el a szállodalánc vezetők, akik úgy látják, hogy a világjárvány óta sokkal jobban megnézik a turisták, hogy mire és mennyit költenek. A kutatásaim során kiderült, hogy a legtöbb Székelyföldre látogató Magyarországról érkezik, de helyi román vendégek is elkezdtek vonzónak tekinteni a helyet. Ez jellemző például Erdőszentgyörgytől 27 kilométerre fekvő Szovátára is. A fürdőváros, Marosmegye egyik leglátogatottabb turisztikai helye, ahova a legtöbb vendég érkezik az év minden szakaszában. Legjellemzőbb a román és moldvai turista, de vannak oroszok, ukránok és magyarok is. Utóbbi a legkevesebb, tudtam meg Fülöp-Nagy János szállodaigazgatótól (Fülöp-Nagy János, szállodatulajdonos Ensana Hotel, Szováta, Maros megye). A saját településünkre ez nem jellemző, ugyanis Erdőszentgyörgyre inkább csak magyar turisták érkeznek, hiszen az elmúlt év statisztikájából ez derült ki, tudtam meg a Gáspár Pétertől, a Rhédey Kastély idegenvezetőjétől. Akadnak itt is román vagy más ajkú látogatók, de azok csak esetleg a kastély érdekében állnak meg egy idegenvezetésre, majd utána távoznak is. Az INS honlapján statisztikai adatokból kiderült, hogy sokan válasszák inkább a külföldi utazásokat és mennek szomszédos tengerpartokra pihenni. A helyi attrakciókat inkább egy két napos időtöltésként tekintik meg, a hosszabb nyaralásokat inkább külföldön töltik el. Természetesen ezeket a választásokat nagyban befolyásolja a családi állapot, a munkahely, illetve anyagi háttér is. Erdőszentgyörgy műemlékeinek köszönhetően turizmus szempontjából látogatott hely, Bözödújfalú a gonosz diktatúra miatt lerombolt falújáról híres, ezért nagyon sok turista látogat el ezekre a településekre, mindegyik a maga vonzó ereje miatt oly egyedi és különleges. Vidékfejlesztő szakemberként arra a döntésre jutottam, hogy kell ezeknek a településeknek valami közös, aminek köszönhetően egybefonódva tudnak fennmaradni és tovább fejlődni ezért kutakodtam és tettem fel a kérdést az embereknek, hogy kinek milyen elképzelése van a jövőre nézve, ki milyen lehetőséget lát bele a jövőbe. Számos hasznos információval gazdagodtam és ezáltal született meg bennem az az elképzelés, hogy történelmünk és műemlékeink, természeti kincseinkkel összefonódva kell megalkotni egy olyan programot, ami egyedivé és utánozhatatlanná teszi a településeinket. Kérdéseimmel olyan személyekhez fordultam, akik a múltba történelem iránt érdeklődte, kutakodtak településeinkről, egyházakat vezetnek, amelyeknek köszönhetően olyan információk birtokában vannak, amelyeket egyszerű embereként nem áll rendelkezésünkre, így született meg a fejezet további alfejezettjei amelyek tágabb ismertetése révén meg tudhatjuk, hogy miért

is érdemes ellátogatni a településünkre. Továbbá nagy tervem, hogy létrehozzak egy olyan egyesületet, amely a helyi értékeket célozza meg, helyi mesteremberek munkáit mutatja be hiszen a hagyományos mesterségek sajnos kiháló félben vannak. A kérdőívemben erre a kérdésre is választ vártam és örömömre nagy volt az érdeklődés a régi mesterségekre, ennek köszönhetően még inkább erősödött bennem a megvalósítás. Alfejezetekre bontva bemutatom a települések látványosságait, egyesületeit, eseményeit és a helyi mesteremberek munkáit.

3.1. Anyag és módszer

Dolgozatom megírásához számos könyv, folyóirat és internetes honlap állt rendelkezésemre, amelyeknek feldolgozásával kamatoztatni tudtam az információ begyűjtését. Primer kutatásomat interjúk segítségével készítettem el, hiszen ennek a kutatási módszernek az a lényege, hogy célzottan gyűjtsünk adatokat az adott kutatási területről. Rengeteg személyt kérdeztem meg az adott témákkal kapcsolatosan, akik tudásukkal és tapasztalatukkal hozzá tettek a dolgozatomhoz. Ezeknek az interjúknak köszönhetően megtudtam, hogy mire is van szükség ahhoz, hogy fejlődés kövesse a kutatásom témáját. Ennek a folyamatnak a következő lépése volt a szekunder kutatás, olyan információ gyűjtő módszer, amely során adatokat használunk fel, amelyeket már előzőleg összegyűjtöttünk. Online kérdőívet készítettem, pontosan 123 főt szólított meg, az ország határain belül és kívül. Ezt kvantitatív kutatásnak nevezzük, ugyanis ezáltal a népesség egy kisebb csoportját kérdeztem meg. A kutatásaimnak köszönhetően a következő információkat sikerült begyűjteném a különböző alanyaimtól, akiknek rendelkezésükre álltak a helyi műemlékek adatainak forrásai, történetei, a mesterségek gyakorlati tudása és kivitelezése. Ennek köszönhetően állt össze a következő anyag információm, amelyeket alpontokra lebontva mutatok be. Az interjúim során a város vezetésével is felvettem a kapcsolatot és olyan kérdéseket fordítottam hozzájuk, amelyek a jövőre nézve utalnak a turizmus fejlődésére. A város projektmenedzserével arról beszéltem, hogy milyen lehetőségei vannak a térségnek és hogy milyen lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a turizmus fejlődjön. Majd mindezek után feltérképeztem a helyi vonzó erőket és arra kerestem a választ milyen a turizmus Erdőszentgyörgyön, hogyan alakult az elmúlt években.

3.2. Eredmények és értékelésük

Az információk interjúk segítségével születtek meg. Az interjú alanyokhoz fűzött kérdéseim és válaszaik a mellékletbe csatoltam. Szakdolgozatom megírásához több mint 20 interjút készítettem, előjárókkal, lelkészekkel, egyesület vezetőikkel, helyi mesteremberekkel és olyan személyekkel, akik tudásával és tapasztalatával bővült az információ bázisom. Első utam Gáspár Péterhez, az Erdőszentgyörgyi Rhédey Kastély, *Mysteria Residentiae Rhédey* kiállítás bemutató idegenvezetőjéhez vezetett aki elmondta, hogy a kiállítás kezdete óta rengeteg turista látogatja a Kastélyt, számos helyről érkeznek vendégek. Az évi látogatottság változó, nagyjából minden évben növekedett egy picit. Míg az első 5 évben a nyitástól kb. 2000-3000 között mozgott, amióta megvan a *Mysteria Residentiae Rhédey* kiállítás, azóta nagyot nőtt. 2022-ben körülbelül 8000, míg a tavaly 13000 körül volt a látogatók száma mondta el Péter. Arról is érdeklődtem, hogy mennyire változott a helyzet a brit uralkodó halála óta. Péter szerint a királynő halála hirtelen megdobta pár hétig a látogatók számát, aztán III. Charles koronázása óta megint dobbant egyet. Kijelenthető, hogy a királynő halála óta megnőtt a látogatók száma, hiszen a rekord év a királynő halála utáni év volt. Arra a kérdésemre, hogy milyen látogatók járnak a kastélyban a következő választ adta Péter. A látogatók zöme magyar nemzetiségű, úgy erdélyi, mint magyarországi, felvidéki vagy délvidéki, akár amerikai vagy németországi magyarok. Utána következnek a románok, egyre többen a Kárpátokon túlról, akár szervezett kirándulások keretén belül is. Ha országokra kell bontani, akkor Magyarország az első hely, Románia a második és azt hiszem Németország a harmadik. Korosztály mindenféle, iskolásoktól egész nyugdíjasig, szóval ezt nem igazán lehet kategorizálni. Azt is megtudtam, hogy nagyon fontos a bejelentkezés, mert a kiállítás látogatása csakis idegenvezetővel tekinthető meg (Gáspár Péter, Erdőszentgyörgyi Rhédey Kastélyban található *Mysteria Residentiae Rhédey* kiállítás Idegenvezetőjének interjúja). A következő interjú alanyomnál arra kerestem a választ, hogy van-e lehetőség vallási turizmusról beszélni Erdőszentgyörgyön. Az ötletem alapján miszerint zárandokutat alakítsunk ki Erdőszentgyörgy és Bözödújfalú között a plébános pozitívan áll hozzá. Továbbá az elárasztott Bözödújfalú emlékére épített műemlékről beszéltünk, amely, mint tudjuk több felekezetű lakos számára ad egyfajta megnyugvást. Az egykori falut ma már csak úgy emlegetik, mint az a hely, ahol megfértek több felekezetű egyházyen, ugyanis Bözödújfaluban annak ellenére, hogy kevés lakosa volt az a kevés is megoszlott, laktak ott zsidók, szombatosok, ortodoxok és katolikusok is. De egy nagyon jó közösségként emlékeznek vissza azok, akik még élnek az egykoron lerombolt faluból. A falunak már a középkorban volt temploma, híres szobra a Madonna, amely Erdély egyik legértékesebb Márai-emlékei közé tartozott. Ez a szobor ma az Erdőszentgyörgyi római

katolikus templomban található, ugyanis restauráltatták és ennek a templomnak lett az új pompája. A falurombolást egy egykori ottlakó véleménye alapján is meghallgattam, ami megegyezik az olvasmányaimban leirtakkal. Lupuj József már 35 éve, hogy elköltözött Bözödújfaluból, azóta Erdőszentgyörgyön próbál új életet kezdeni. De ő csak annyit mond, hogy próbál, hiszen sohasem tud abba belenyugodni, hogy ott kellett hadja egykori szép otthonát. Az egykoron ott élt Bözödújfalusiak emlékére a régi katolikus templom helyére egy közös templomot építenek, amely megvalósígtása már 2018-ban elkezdődött, de sajnos hosszú huzavona után idén sikerült befejezni. Idén augusztus harmadikán a megszokott találkozó idején fogják felavatni az Összetartozás templomát, ugyanis ezt a nevet fogja viselni, hiszen ez nem csak a katolikusoké lesz, hanem mindenkié. A képeken is jól látható, hogy a Bözödújfaluban újra gondolt Összetartozás temploma hamarosan teljesen elnyeri végleges állapotát és akkor sikeresen átadhatják az egykori lakók megemlékezése érdekében.

24. ábra Az Összetartozás Temploma

(Forrás: Saját fotó, Bözödújfal, március 30.)

25. ábra Az Összetartozás Temploma, az egykori Bözödújfal helyén

(Forrás: Saját fotó, Bözödújfal, március 30.)

A Bözödi Levendula Domb

A bözödi emberek messze híresek a kézművességeikről, de ezen felül számos más dologban is megállják a helyüket. Legutóbb egy fiatal óvónő és családja hozott létre egy olyan turista helyet, ahova azóta számos vendég látogat el. Bözöd egyik domboldalán telket vásároltak és levendula ültetvénnel teremtettek egy kisebb turista vonzatot. A Bözödújfalusi tóra néző telek varázslatos hely, a tulajdonos a nyugalom szigeteként említi otthonát, ahol számos szépség és érdekesség várja a turistákat. A pandémia időszak alatt kezdtek bele a projektbe, de ma már annyira kinőtte magát, hogy évi szinten nyílt napokat is szerveznek az érdeklődők számára. A helyi és messze földről idelátogatók zöme egy- két fotóért is képesek ellátogatni a helyre, hiszen a levendula ültetvény pompás lilasága miatt káprázatos képeket készíthetnek, ráadásként a háttér is csodálatos, hiszen a víztározó varázslatos panorámája tündököl. A nagy érdeklődésnek köszönhetően évről-évre fejlesztik a program kínálatot, hiszen utóbbi évben már állatsimogató, lovaglási lehetőséget és gyerekek számára kézműves foglalkozásokat is szerveztek. A nyílt napot minden évben Szent Iványi napjára tervezik be és a többnapos alkalmak egyik estélyén lampionokkal díszítik az égboltot, amely hatalmas tábortűz mellett zajlik. A telken kézműves termékeket is lehet vásárolni, amelyeket a Bözödi emberek készítenek. Mindemellett finom lángossal és levendulából készült szörpökkel kínálják a vendégeket, hiszen a levendulát feldolgozzák, illatosító szereket, szappanokat, különböző szörpöket készítenek belőle. A tulajdonos interjúja készítése során megtudtam, hogy bővítésen gondolkodnak. A fotók magukért beszélnek (Rafai Mónika, tulajdonos, Levendula Domb, Bözöd, interjú).

26. ábra Levendula Domb, Bözöd

(Forrás: Rafai Mónika, tulajdonos, Levendula Domb, Bözöd, 2023 június 7.)

Egyesületek

A 6. Württemberg huszárezred

A Württemberg Sándor Egyesületben működő 6. Württemberg hagyományörző huszárezred, Erdély meghatározó katonai hagyományörző egyesülete, az 1848-1849-es korszakból. Az ötlet

2008-ban született, azt követte 2010-ben a Württemberg Sándor Egyesület bejegyzése. A huszárok bekapcsolódnak ebbe a folyamatba annál is inkább mert szoros kötődése van a 6. Württemberg huszárezrednek Erdőszentgyörgyhöz.

27. ábra Huszáravató 2013

(Forrás: Báthori István, huszárcsapat vezetője)

A huszárság az ország legrangosabb fegyverneme volt. Magyar legényt aligha érhetett nagyobb dicsőség, minthogy huszárnak sorozták. S mi, a kései unokák ma büszkén és féltett kincsként őrzünk egy-egy elhomályosult, megsárgult fényképet, amelyen huszár öregapánk feszít nyalka mundérjában, kifent bajuszával, mesélte Báthori István a csapatvezető. A Württemberg Sándor Egyesület tagjai olyan elhivatottságot érző emberek, akik felvállalták a huszárság, mint népünk történelmi értékeinek megtestesítője, hagyományainak, szabályainak, erkölcsi alapjainak életben tartását. Székelyföld távolabbi vidékein már évtizedek óta megszülettek az első hagyományőrző huszárcsapatok, Az erdőszentgyörgyi huszárcsapat első 5 tagjának felszerelését, eskütételét jómagam Báthori István, a huszárcsapat vezetője vezettem le. Célunk a kulturális értékmentés, fenntartás, és az értékek átadása a jelen, illetve a jövő nemzedékének. A katonai hagyományőrzés élő kapcsolatot tart fenn más kulturális szövetségekkel, egyesületekkel, amelyeknek céljaival egyetért. Ez a kapcsolat rendezvényeken való konkrét együttműködésben is kifejezésre jut. A hagyományőrzés fő területei: a történelmi megemlékezések, évfordulók, koszorúzások, emlékmű avatások, szemlék, felvonulások, parádék, táborok, csatajátékok. Ezek helyi, regionális, országos, illetve nemzetközi szinten működnek. Jelenleg 14 tagunk van, 7 különböző településről: Erdőszentgyörgy, Bözöd, Hármaskút, Makfalva, Kibéd, Etéd, Backamadaras, Gyulakuta. Bethlen Gábor Alap, Maros megyei tanács, Erdőszentgyörgy Város. Megalakulásunk óta (2010) minden olyan

rendezvényen képviseljük Erdőszentgyörgyöt, és a katonai hagyományőrzést, ahol erre lehetőséget kapunk: nemzeti ünnepeinken, falunapokon, testvérvárosainkban, de ünnepélyek, rendezvények, felvonulások, tiszteletadások fényét emeljük jelenlétünkkel. (például Brüsszeli Magyar Bál - 2011.). Saját rendezvényünk a minden évben megrendezésre kerülő: Történelmi-lovas Petőfi Emléktúra, Dózsa Lajos Emléktúra és Toborzó. Szoros kapcsolatban állunk és együttműködünk az erdőszentgyörgyi Rhédey kastélyban: *Mysteria Residentiae Rhédey* elnevezésű múzeum, és emlékszoba működtetőivel. A huszárezredhez kötődő ismeretek megszerzése és terjesztése, az ember és ló ősi, de csaknem elmúlt kapcsolatának felkarolása éppúgy cselekvési programjának részét képezik, mint az egyéb katonai hagyományőrző szervezetekkel történő kapcsolat kiépítése. (Báthori István, csapatkapitány, interjú)

28. ábra Erdőszentgyörgyi Város Napok, 2018

(Forrás: Báthori István, huszárcsapat vezetője)

Hiányosságaink talán az, hogy a 14 tag, 8 különböző településről kerül ki, ezért elég nehéz összehangolni az eseményeken való lovas részvételüket, táncpróbákat, gyűléseket.

29. ábra Toborzó, új huszárok toborzása. Makfalva, 2023

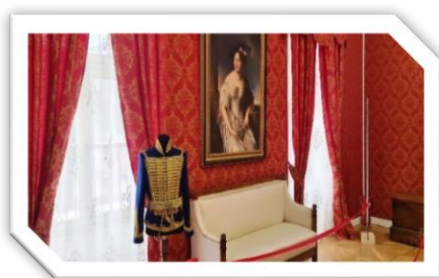
(Forrás: Báthori István, huszárcsapat vezetője)

Egyik saját rendezvényünk a Dózsa Lajos Emléktúra és Toborzó. 2023-ban 2 új tagot sikerült toborozni nyilatkozta Báthori István, a Württemberg Huszárcsapat vezetője. Württemberg Sándor herceg, a 6. Württemberg huszárezred ezredese volt, és egyenruhájának egyik részét, a dolmányát rekonstruálta Dávid Alpár bodosi népviselet-készítő, amely immár a Rhédey-kastély tárlatát gazdagítja.

30. ábra A Rhédey Kastélyban kiállított egyenruha egy része, 2023

(Forrás: Saját fotó, Rhédey Kastély kiállítás termében)

Württemberg Sándor a híres Rhédey Caludia férje volt. Fiatal korában az osztrák hadseregnél szolgált. 40 éves korára tábornoki rangra emelték. Ennek tiszteletére került kiállításra az egyenruha. 2013-ban Rhédey Claudia mellszobrának ünnepségén szentelték fel azt az öttagú huszárt, akik büszkén és méltóságteljesen tartják életebe hagyományainkat. A gyönyörű öltözküket adományokból és pályázatból biztosították, hiszen több ezer lej értékű egy ilyen öltözk (Báthori István, a Württember Huszárcsapat vezetőjének interjújából való összeállítás).

31. ábra Württember Sándor-Rhédey Claudia férje

(Forrás: saját fotó, Rhédey Kastély kiállítás termében)

Szászfonat Néptánc Egyesület

Az egyesület 2008-ban jött létre abból a célból, hogy felzárkózzanak a szórványban élő magyarok. A kezdetekben csak néptáncoktatással foglalkozó egyesület az évek folyamán kimagasló teljesítményeket ért el. Számos külföldi és belföldi fellépései voltak, amely azt tükrözte, hogy nagy igény van rá. Nyári tábor keretein belül folytatták a tevékenységeket, ezen kívül az év minden hetén egy-két alkalommal táncpróbákat tartottak a helyi iskola és kultúrotthonban. A táncoktatást követően hangszeroktatást és kézműves tevékenységeket is szerveztek a helyiek nagy örömére. A szülők örültek annak, hogy gyerekeik hasznos időtöltésben részesülhetnek.

32. ábra Fellépés előtt, a középcsoport tagjai (a nagyobbik fiam, balról a második)

(Forrás: Ambrus Emese, 2022 szeptember 24)

Számos rendezvényt szerveztek tematikusan az időjárás és a hagyományoknak megfelelően. Egy párat közülük megemlítek: marton napi mulatság, a faluban muzsikálnak, farsangtemetés, karácsonyi táncház. Mára már egy kisebb zenekarral is büszkélkedhet az egyesület, akik az ők segítségével tanultak meg hangszeren játszani. De különböző alkalmak során agyagozás és szövőnő segítségével kézműves technikákat is elsajátíthattunk tőlük (Ambrus Emese, a Szász Fonat Egyesület Elnökének interjújából készült összefoglalás).

33. ábra Táncbemutató az adventi vásárban

(Forrás: Ambrus Emese, Rhédey-Kastély udvara, 2023.december.18)

Az egyesület már 1991-től tevékenykedik, de hivatalosan 2002-től működik. Az egyesület elnöke Kovrig Magdolna nyugalmazott magyar szakos tanárnő, akinek lét eleme a gyerekekkel való foglalkozás. Közel ötven személyből álló csapat áll mögötte és teszik dolgukat. Számos esemény házigazdája és nyári táborokat is szerveznek. Utóbbi években a településtől 16 kilométerre fekvő Körispatakon szervezik a táborokat, amely ideális hely a gyerekek számára. Egyik legfontosabb rendezvényük a kora őszi hónapokban tartják, melynek elnevezése Szinpad Fesztivál. Ezt a helyi kultúrotthonban szokták megszervezni ahova a helyi társulatokon kívül vendég csoportokat is meghívnak. A vendég csoportok zöme Erdély és Magyarország különböző pontjairól érkeznek. A diákok szívesen vesznek részt a tevékenységeiken és nem kevés tehetség került ki a kezeik közül, akik már egyetemeken vagy külföldön kamatoztatják, amit a társulat köreiben elsajátított (Kovrig Magdolna interjújának folytatása).

Mesterségek bemutatás, értékek továbbadása

A mesterségek felkarolását fontosnak tartom hiszen számos mesterember él Erdőszentgyörgyön és a hozzá tartozó településeken. Interjúim elkészítésé során rengeteg dolgot tudtam meg például a kovács mesterségről, a szalmafonásról, a szöttesek készítéséről, az agyagozásról. A mellékletben található interjúkban jól látható, hogy mennyire szívvel-lélekkel csinálják, amit csinálnak ezek a mesteremberek. Tamás Pál Katalin, Erdőszentgyörgyi lakos, aki szalmából készült tárgyakat készít és fa korongokra, vászonra meg tányérokra fest különböző dolgokat. Ő nagymamájától, a Bözödújfalusi leszármazottjától sajátította el a szalmával való tevékenységet, majd tovább gondolva alkotja a mai termékeit.

34. ábra Szalmából és egyéb alapanyagból készült termékek

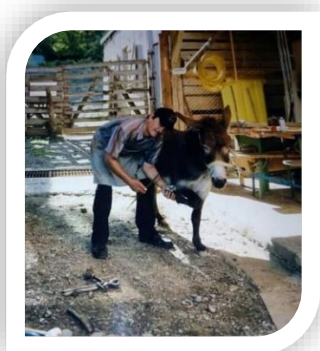
(Forrás: Tamás Pál Katalin saját képei)

Szép István, a helyi kovácsmester ugyancsak elődétől tanulta a szakmát. Számárára is érték, amit csinál. Nem a jövedelem a meghatározó, hanem a szeretet, ebből már nem lehet megélni, de pótol a család kasszába, mondta István.

35. ábra Szép Istvá, helyi kovácsmester munka közben

(Forrás: Szép István fotói)

Szekeres Margitnéni helyi szövőő, aki már közel a kilencvenedik életévéhez még mindig nagy lelkesedéssel dolgozik. Sőt fiatalokat leszégényítve tevékenyebb, mint sokan mások. Mindamellet, hogy napjainkig népviseleteket készít a helyi idősek klubjának is aktív tagja. Az alábbi ábrán látható milyen gyönyörű viseleteket sző. A képen látható másik hölgy is tevékenységeiről híres, ugyanis helyi pászka sütéssel foglalkozik, immár 20 éve, amelyet Rózi Ropi néven ismernek.

36. ábra Szekeres Margitnéni és Barabás Rozália, Kiállítás, Erdőszentgyörgy 2014

(Forrás: Szekeres Margit, Erdőszentgyörgy)

Margitnéni számos esemény lelkes segítője. Saját csoportjuk szórakoztatására rengeteg programot szerveznek, kézműves tevékenységeket, kirándulásokat Erdély bebarangolásával és még számos olyat, ahol jól érezhetik magukat. Sokan közülük már sajnos egyedül élnek, hiszen az Úr magához szólította a társukat, de ezeknek a tevékenységeknek köszönhetően értékesnek és részesnek érezhetik magukat. A város vezetősége is kihasznál minden olyan lehetőséget amikor az ők segítségét kérheti, hogy ezáltal is érezzék, hogy fontosok a közösség életében. Legutóbbi tevékenység, amelyen részt vettek egy fánk sütés volt farsang idején, ahol több száz óvodás és iskolás gyerek részére készült hagyományos erdélyi pánkót sütöttek. A képen beöltözve láthatók az ügyeskedő nagymamák és jómagam is, hiszen én is kivettem a részemet a közösség érdekében a fánk szállítójaként. A hangulat igazán jó volt, a nagymamáktól kedves történeteket, régi recepteket és farsangi énekeket hallhattam a tevékenység közben.

37. ábra Fánk sütés a „Naplemente Idősek Klubja” csoporttal

(Forrás: Önkormányzat oldaláról szerzett fotó)

Két fiatal termelővel is sikerült interjút készítenem, akik levendula és fekete ribizli termesztéssel foglalkoznak. Az elgondolás mindkét esetben szinte ugyanaz volt, valami különlegesét, egyedit képzeltek el, amelyet hosszú és fárasztó munkával értek el. Herczeg Dénes ribizli ültetvénye több ár, amelyből gyümölcsöző termés születik évről évre. Borokat, szörpöket készít, amelyeket vásárokon értékesít. Rafai Mónika levendula termesztése talán az, ami a legtöbb embert vonz, hiszen az ültetvény területe a Bözödújfalusi-tóra tekint, ezáltal gyönyörű panorámája egyedi az országban. Mónika mindamellett, hogy felhasználja, illó olajokként, nyugtató párnákként, szörpként, az ültetvény növényét nyílt napokat is szervez, ahol számos turista és helyi személy fordul meg. A Bözödi Ádám Piroska néni megmutatta, hogyan és miként lehet a szalma szálaiból kalapot vagy egyéb hasznos, illetve díszes tárgyat készíteni, majd elmondta, hogyan sajátította el a mesterség fortélyait. Az interjúm elkészítése után saját termékeit fotóztam le, amelyekből számos párja a Bözödi emlékházban ékeskedik.

38. ábra Szalmából készült tárgyak

(Forrás: Saját fotó, Bözöd, 2023 október 9.)

39. ábra Szalma felhasználása

(Forrás: Saját fotó, Bözöd, 2023 október 9.)

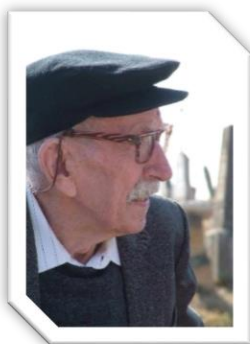

A kérdőívem kitöltői között is nagyon sokan azt a választ adták, hogy a már meglévő lehetőségek mellett más érdekes szolgáltatásokat igényelnének a tó területén. Akár egy hatalmas kalandparkot is ki lehetne alakítani, amely környezethez közel álló tevékenység lenne. A számos műemlék és látványosság mellett híres emberek nevei és története is gazdagítják településeink értékeit, a következő fejezetbe ezekből mutatok be egy párat. Interjú alanyaim közt volt Suciú Magdi, akinek nagytatája készítette a híres erdőszentgyörgyi krémest, amely azóta is nagy sikernek örvend. Sajnos ma már nem él a cukrász viszont úgy gondolom egy kis utána járásnak és megvalósításnak köszönhetően újra lehetne alkotni ezt a helyi kuriózumként tartott süteményt. A városban létezik cukrászda, amely ennek az édességnek nevét viseli, viszont nem téveszthető össze az egykori süteménnyel. Főként a Rhédey Kastélyba látogató turisták nagy örömmel vásárolják az erdőszentgyörgyi krémes néven reklámozott desszertet, mert nem tudják, hogy az csak egy leutánczott sütemény s mivel nem is ismerték az igazi krémest

így viszonyítási alap híján megelégednek a helyi cukrászda által kínált termékkel. Magdi elmondta, hogy a család fiatalabb tagjai készítenek a hagyományos krémesből rendelésre viszont nagyobb tételben kereskedelem céljából nem, mert nincs ki tovább vigye a tatája által hátrahagyott receptet. Téglás Albert 1918-ban született Kovászna megyében, Nagyajtán. Tizenegyen voltak testvérek. Az általános iskolát szülővárosában járta, majd 18 évesen Kolozsvárra költözött és cukrász iskolába tanult.

40. ábra Téglás Albert, híres cukrász, az erdőszentgyörgyi krémes megalkotója

(Forrás: Suciú Magdi, Téglás Albert unokája)

Brassóban gyakorlatozott cukrászként és ott ismerte meg a híres krémes tészta titkos receptjét, majd további praktikái során Székelykeresztúrra ment. Két év után visszament Kolozsvárra és levizsgázott cukrászként. Sikeres vizsgája után visszatért Brassóba és dolgozni kezdett, de sajnos onnan 1939-ben elvitték a frontra. Miután 1945-ben visszatért a frontról hazaköltözött szülővárosába. Ott dolgozott cukrászként 1960-ig. Amikor is Erdősztentgyörgyre költözött feleségével Téglás Magdával és mindketten cukrászként dolgoztak. 1982-ben nyugdíjban vonult, a mesterségét fia Téglás Árpád és neje folytatták. Téglás Albert a híres Erdősztentgyörgyi krémes mestere 2009-ben, 90 évesen hunyt el. Azóta egy helybéli cukrászda kínál krémest, melyet erdősztentgyörgyi krémesként említenek, de azok, akik kóstolták a Téglás bácsi által kínált édes süteményt azt állítják, hogy messze nincs olyan finom, mint amilyen az övé volt. Ennek ellenére az édes sütemény rengeteg embert vonz Erdősztentgyörgyre és a kastély látogatása során szinte nem is létezik olyan turista, aki nem kóstolná meg a központban levő cukrászda oly felkapott kínálatát (Suciú Magdi, Téglás Albert unokájának interjújából való összefoglalás). Egyik interjú alanyom a Böződi Unitárius lelkész volta, akit a helyi értékekről és a hívek hozzáállásáról kérdeztem. Fazakas Levente lemondta, hogy már sajnos nem olyanok az emberek, mint régen nehezebben lehet bekapcsolni őket a hit életébe, viszont a nagyvárosokhoz viszonyítva még mindig nyitottabbak és jobban az egyház mellé állnak.

Egyelőre falusi turizmusnak nem nagyon látja a lángját, de reméli, hogy a jövőben kialakul valamilyen lehetőség számukra is. A bemutatott interjú alanyaimon túl még rengeteg mesterember és termelő él Erdőszentgyörgyön és környékén, akik mind mind hozzá tesznek a hely értékeihez és színesebb palettájához.

Az interjúim során feltett válaszok eredményét a következők módon ábrázoltam, Swot analízissel elemeztem, amely a következőképpen alakult:

1. táblázat Az interjúk elemzése Swot analízis segítségével

(Forrás: Saját készítésük táblázat, az interjú alanyaim válaszainak kifejtése)

Erősségek • Személyes találkozások. • Kapcsolatok kialakulása, emberek és szakmai oldaluk megismerése. • Kézműves termékek szemre vétele. • Saját fotók készítése a műemlékekről és termékekről. • Az egyesületek megismerése.	Gyengeségek • Az interjúk időigényessége, hiszen több hónapba telt az egyeztetése és elkészítése. • Nehéz kapcsolatteremtés a különböző elfoglaltságok miatt. • Az egyesületek hiányosságainak feltérképezése.
Lehetőségek • Betekintést nyerni a folyamatokba, a helyi értékek, mesterségek gyakorlati részébe. • Vélemény csere lehetősége, hiszen beszélgetés során lehetőség adódik a vélemény cserére, vitatására.	Veszélyek • Elbarangolás más téma felé, akár olyan dolgok felé, ami épp nem szükséges, de megkívánja az adott hely és idő. • Nem minden esetben pontos információk szerzése. (évszámok)

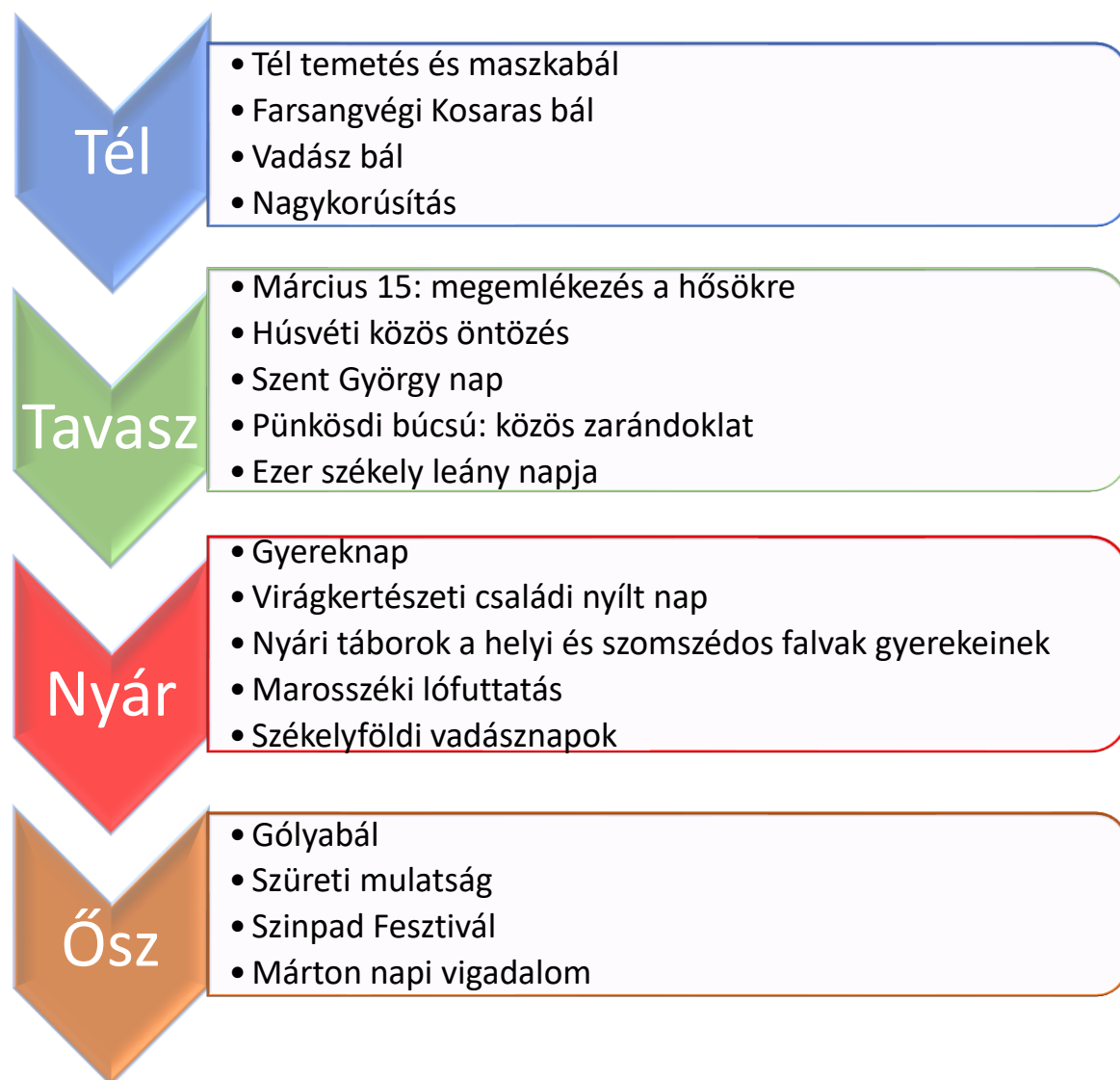
Úgy gondolom értékeink, hagyományaink tovább adása kötelességünk. Ezt településemen zajló események is jól tükrözik, hiszen az év számos napján szerveznek olyan tevékenységeket, amelyek ezt kamatoztatják.

Események

Számos esemény zajlik városunkban, amelyeket önkormányzat, iskola, egyesület vagy egyéni vállalkozók szerveznek meg. Ebben a fejezetben ezt mutatom be az év elejétől az év végéig:

41. ábra Eseményeink évszakokra bontva

(Forrás: Saját munka, az interjú kérdéseimre válaszolók alapján)

A fenti ábrában látható események kidolgozott részletei a következők:

Tél:

- Évkezdő szórakoztatás: Humoros előadások
- Farsangvégi kosaras bál (házas embereknek): hagyományos ételek, italok, zene, tánc, nyeremények, beöltözött vidámságok

- Maszkabál és tél temetés (óvoda és kisiskolásoknak): Ilyés bábu égetés, éneklés, szerep bemutatás, beöltözött gyerekek, konfetti, lufieső, zsíroskenyér, tea és farsangi fánk.
- Nagykorúsítás: a helyi iskolások szervezik a végzős diákoknak, előadás, vicces játékok, megemlékezés, búcsúztatás.
- Vadászbál: Vadból készült ínycségek, tánc, zene.

Tavaszi:

- Március 15: hagyományos program, ökumenikus istentisztelet, szobor előtti tisztelgés, zene, ének, előadás, gyerekfoglalkozások, testvértelepülésről érkezők fogadása
- Húsvéti közös öntözés: a városban kisebb csoportokba meglátogatják a lányokat és friss öntöző vízzel öntözik, akik megkínálják finom házi süteménnyel.
- Szent György nap: Városunk védőszentje, általában ezen a hétvégén szervezzük meg a város napok: koncertek, kulturális előadások, főző versenyek, futball mérkőzések, horgászverseny, avató ünnepségek, szórakoztató vidámpark, helyi termékek kiállítása tűzijáték.

Nyári:

- Pünkösdi búcsú: közös zarándoklás Csíkszereda város területén, a Nyeregben
- Ezer székely leány napja: csoportos kirándulás ugyanezen a helyen
- Gyereknapi: légvárak, zsákban futás, ingyen fagyi, lángos, kukorica, lufi, kézműves tevékenységek a helyi óvónők és tanítónők segítségével.
- Virágkertészeti családi nap: virágültetés, arcfestés, fotósarok.
- Nyári táborok a helyi és szomszédos falvak gyerekeinek: Színésztábor, néptánc tábor, egyház által szervezett táborok.
- Marosszéki lófuttatás: lóversenyek, hajtóversenyek, íjászat, Hortobágyi csikó bemutató, kaszkadőr, élőmozi, helyi termékek kiállítása koncertek

Őszi:

- Székelyföldi vadásznapi: Kutya kiállítás, trófeakiállítások, helyi termékek kiállítása
- Gólyabál: a végzős diákok szervezik a kilencedikeseknek, felavatás, bemutatás a líceumi évekbe, ahol Gólya királyt és királynőt választanak.

- Szüreti multság: helyi fiatalok által szervezett multság, szőlő kötözés az esti bálba, szekerezés és lovaglás a városban, hívogatás az esti bálra, néptánc előadás és népzene éneklés, hagyományos helyi népviselet, párta viselése
- Szinpad Fesztivál: helyi és meghívott csoportok előadása, ebéd, szórakozás. ismerkedés
- Márton napi vigadalom: felvonulás a városban, Márton történetének mesélése, lúd simogatása, őszi termékek kiállítása, hagyományos játékok szervezése, multság

Tél:

- Adventi készülődés: idősek számára adventi koszorú készítés város szinten minden idő, egyedül élő megajándékozása.
- Adventi gyertyák meggyújtása: négy vasénapon át minden héten összegyűlés, közös ima
- Mikulás járás: a helyi önkormányzat Mikulásai kihordják a várva várt ajándékokat
- Karácsonyi készülődés: Jézus Krisztus előadás. zene. hangszer előadás, koncert

Ezeket az eseményeket nagyrészen mind az önkormányzat szervezi és támogatja. Összegezve Erdőszentgyörgy kapcsán elvégzett adatgyűjtésem során arra a következtetésre jutottam, hogy érdemes volt ezzel a témával foglalatostkodni, hiszen rengeteg új dologra kaptam rávilágítást. Azt gondoltam, hogy nincs számomra új dolog, amit a településemről ne tudnék, de ebben hatalmasat tévedtem, ugyanis mikor elkezdtem az emberek feljegyzését majd megkeresését döbbsentem rá arra, hogy vannak hiányosságaim úgy a településünkön élők megismerésével kapcsolatosan, mint a településem múltjával kapcsolatban. Könyvek, írások, levéltárak felkutatása után döbbsentem rá, hogy milyen sok új információ került tudomásomra. Az emberek megismerése és a mesterségeik felkutatása és része lett az életemnek, gyarapodott tudásom és ismeretségem bizonyos tevékenységek iránt. Van még mit fejlődnie a településnek viszont a kutatásaim is jól bizonyítják, hogy egy jól fejlődő térségről beszélünk, egyre több olyan család is van, aki a nagyobb városokból kiköltözik Erdőszentgyörgyre. A jövőben egy újabb iskola újítódig fel, tudtam meg a projektmenedzsertől és egy uszoda projektet is megnyertek, amelynek már az idén nekifognak építeni. Ezáltal is biztosítani a gyerekek megfelelő szellemi, testi fejlődését. A gyerekeknek ezáltal lehetőségük van saját településükön tanulni, sportolni, és különböző tevékenységeken részt venni. A művelődési házban modern, néptánc lehetőségek vannak az érdeklődők számára és többfajta kulturális programokat is szerveznek az évszakoknak megfelelően.

Kérdőív segítségével 123 embert szólítottam meg. Ezáltal sikerült megtudnom, hogy milyen véleménye van az embereknek a helyi turizmusról és hogy miben látják a jövőbeli fejlődést. A továbbiakban a kérdőív eredményeit boncolgatom.

Kérdőívem eredményeinek összegzésére első körben swot analízist használtam, ugyanis igen népszerű elemzési technika.

2. táblázat Az kérdőív elemzése SWOT analízissel

(Forrás: Saját készítésű táblázat, az kérdőív feldolgozásából)

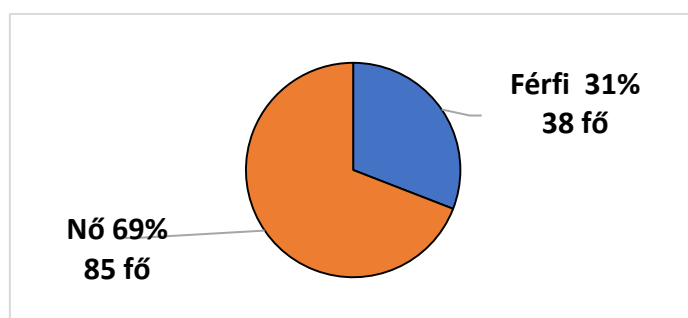
Erősségek: • Sikerült sok embert megszólítanom. • Sok női kitöltőm volt. • Pozitív válaszokat gyűjtöttem be. • Több mint 60 % erdélyi kitöltő. • A kitöltők nagy része egyetemet végzett. • Számos kitöltőm érdeklődött a kulturális turizmus iránt. • Hasznos információkkal bővült a kutatásom.	Gyengeségek: • Kevés férfi töltötte ki. • Kevés 18 éven aluli töltötte ki. • Kevesen voltak, akik érdeklődnének a vallás turizmus iránt.
Lehetőségek: • Vélemények feltárására. • Tudomásomra jutott, hogy milyen hiányosságai vannak a településnek. • Az információk feldolgozására. • Hasznos tudnivalók, ezáltal megtudhattam, hogy kinek milyen érdeklődési köre van.	Veszélyek: • Nem minden esetben jutottam hasznos információkhoz. • Akadtak olyan válaszok, amelyek nem voltak egyértelműek. • Elírások is voltak.

A kérdőívemben feltett kérdés alapján kiderült, hogy a megkérdezettek száma 123 fő, amelyből 31%-ka férfi és 69%-ka nő. Tehát 37 fővel több női kitöltőm volt, mint férfi.

Az eredmények kimutatását kördiagrammal ábrázoltam. Narancssárgával jelöltem a női kitöltőket és kézzel a férfi kitöltőket. Úgy véltem ez a legjobb diagram forma ennek az ábrázolására.

42. ábra A kitöltő nemek aránya (n=123)

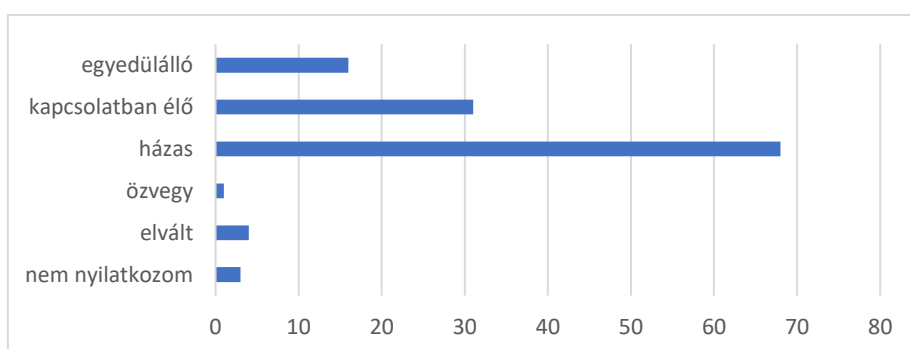
(Forrás: Saját munka)

A diagram jól kimutatja, hogy a családi állapotok szerinti felosztásnál a legtöbb kitöltőm házasságban él, vagy komoly kapcsolata van. Egyetlen egy özvegy kitöltőm volt, aki nő. A kitöltők 2 %, vagyis 3 fő erre a kérdésemre azt a választ adta, hogy nem nyilatkoznak.

43. ábra A családi állapotok szerinti osztályozás (n=123)

(Forrás: Saját munka)

A kérdőívemben arról is tudomást szerettem volna kapni, hogy ki milyen iskolai végzettséggel rendelkezik. A kitöltők legnagyobb százaléka egyetemi alapképzésen vett részt. Egyetlen egy

fő volt, aki nem nyilatkozott tanulmányiról. A szakközépiskolát végzettek és az egyetemi mesterképzést végzők száma állt a legközelebb egymáshoz, ugyanis előbbi 15 fő és utóbbi 17 főre esett. Az általános iskola és felső oktatási szakképzést végzők száma megegyezett.

44. ábra A végzettség szerinti felosztás (n=123)

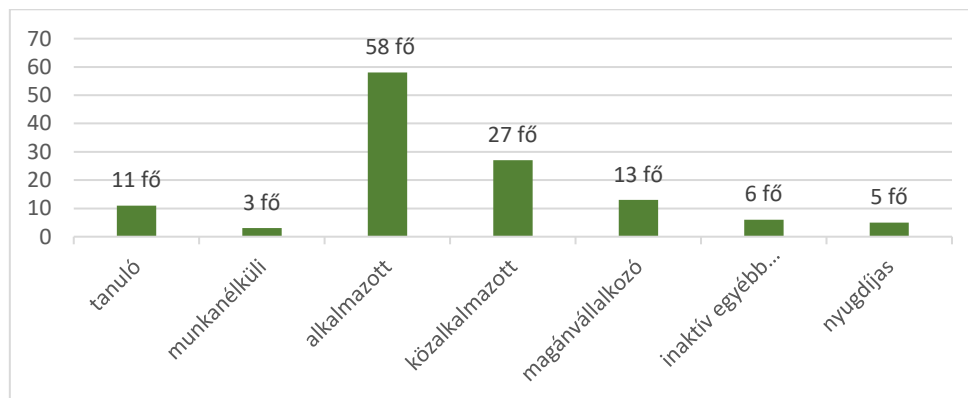
(Forrás: Saját munka)

Az elfoglaltság azért volt fontos szempont, mert az emberek munkahelyi viszonyának megállapítása fontos, ha eseményekről beszélünk. A számítások során kiszámítottam, hogy 123 fő-ből 58 fő alkalmazottként dolgozik, tehát több mint 47 %-ka a kitöltőknek, Örömmre az is kiderül, hogy a kérdezettek csupán 2 %-ka munkanélküli. Ez igazán pozitív mutatószám.

45. ábra Gazdasági kategóriák százalékba felbontva (n=123)

(Forrás: Saját munka)

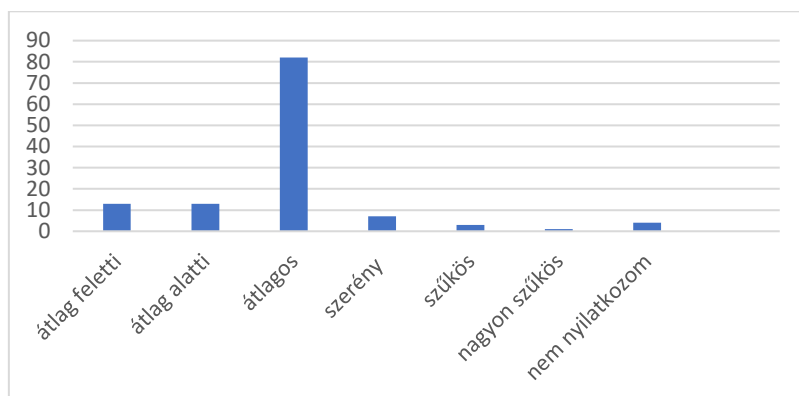

A 46-os ábrán jól kiolvasható, hogy a kutatásomban résztvevők többsége átlagosnak tartja anyagi helyzetét. Átlag feletti választ 13 fő és átlag alatti választ ugyancsak 13 fő adott. A 123

fő közül egyetlen egy vélte úgy, hogy nagyon szűkös az anyagi helyzete. Ennél a kérdésnél négyen voltak, akik nem nyilatkoztak.

46. ábra Anyagi helyzet feltérképezése (n=123)

(Forrás: Saját munka)

A 47. ábra oszlopdiagramon ismerteti a válaszadók gyermekeinek számát. A kérdőívet kitöltők 59,4 %-a gyermeces szülő.

47. ábra Gyermekek száma (n=123)

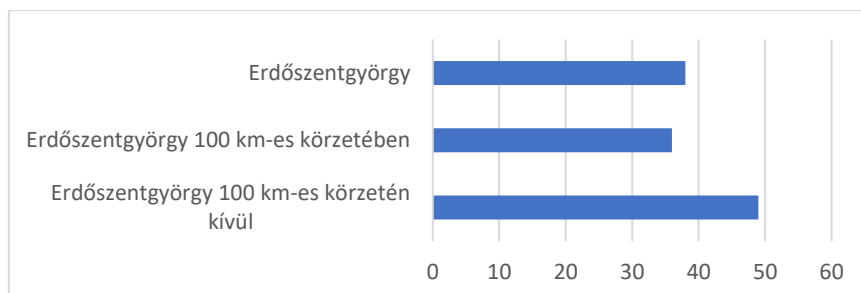
(Forrás: Saját munka)

A kérdőív kitöltők 70,7 %-a (87 fő) Erdőszentgyörgyön vagy 100-kilométeres körzetében él.

48. ábra A kitöltők lakhelyének aránya (n=123)

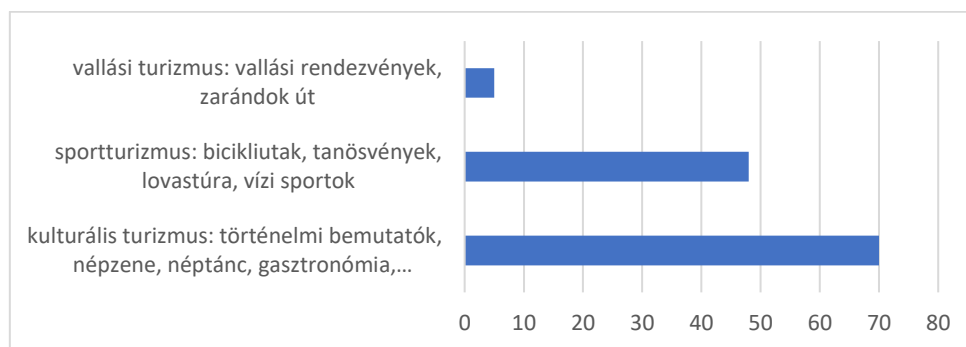
(Forrás: Saját munka)

A kérdőív válaszolók hogyan vélekednek arról, hogy mivel lehetne leginkább gazdagítani a település turizmusát a következő ábra mutatja meg. A válaszolók 56,9 % a kulturális turizmust tartja a leginkább népszerűnek.

49. ábra A legkedvezőbb turizmus fajta a településen (n=123)

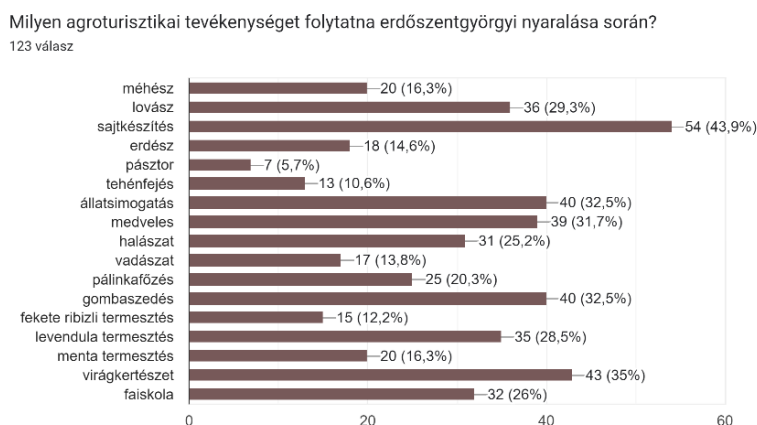
(Forrás: Saját munka)

A 50. ábra azt mutatja meg, hogy a válaszadók milyen agroturisztikai lehetőségeket választanának a településen, ha alkalmuk adódna rá.

50. ábra Agroturisztikai tevékenységek kiválasztása (n=123)

(Forrás: Saját munka)

Számos kérdésem közt olyan is volt, amely során arra vártam a választ, hogy milyen hiányosságai vannak a településeknek. Nagyon sok érdekes válasz született. Igények szerint a

legtöbbször a kulturális események és a természethez közel álló tevékenységeket választották. Párat megemlítsek, az angol vérvonal jobb megismertetését írták, Rhédey Claudia révén, helyi ízek és borkóstolást, a Bözödújfalusi tó körül lehetőségeket, bicikli út, kilátótorony, sétány és sok más érdekes tevékenységet. Kiderült, hogy a megkérdezettek 97,6 % kirándulásai során szereti kipróbálni a helyi ízeket ezért érdemes ezt a lehetőséget is feltérképezni, hogy elevenítsük a helyi konyha adottságait. A legfontosabb kutatásomnak a helyi mesterségek feltérképezését tartottam, amely során kiderült, hogy igény lenne rá. A kérdőív kitöltőim egyhangúan azt a választ adták, hogy szívesen kipróbálnák. Az interjúim során pedig sikerült megtudjam, hogy a helyi mestereknek is tetszik az ötlet, így nagyon lelkesen várják az érdeklődőket. Kutatásom végeredménye bebizonyította, hogy van még mit fejlődni és hogy településünk legnagyobb kincse a kulturális turizmus, hiszen a 123 kérdőív kitöltő közül mindenki egyöntetűen ezt választotta, mint turizmus forma. Hasznos információkkal gazdagodtam az eredmények kielemezése során, melyet a későbbiekben kamatoztatni tudok majd.

3.3. Következtetések, javaslatok

A kutatásaim során rávilágítást szereztem számos olyan dologról, amelyet azelőtt nem tudtam, vagy csak egyszerűen nem volt rálátásom. Az interjú alanyaiknak köszönhetően megtudtam, hogy milyen emberek laktak a településen egykoron, milyen lehetőségeket teremthetünk meg a térségen belül és azt, hogy milyen problémák vannak egyes kivitelezések hátterében. Érdekes és varázslatos történetek jutottak a tudatomba, amelyeket biztosan tovább adok majd. A folyamat alatt számos embert ismertem meg közelebbről és tudtam meg róla olyan fontos dolgokat, amelyek a későbbi munkáimban is hasznomra válhatnak majd. A kérdőív segítségével rávilágítást kaptam arra, hogy milyen igényei vannak annak a 123 embernek, akik kitöltötték az országon belül és kívül. Külön megfigyeltem a női, illetve férfi kitöltők igényeit, de a korosztályok szerinti véleményeket is külön lejegyeztem. Sikerült felvegyem a kapcsolatot olyan személyekkel, akiknek sokat köszönhet a település és akik segítségével a fejlődés gyarapodhat a térségben. Dolgozatom bevezető részénél elmondtam, hogy az elmúlt 12 év alatt milyen nagy és pozitív változások születtek a településen. Maximálisan biztos vagyok benne, hogy a helyi értékek bemutatása és foglalkoztatása legjobb lehetősége a turizmus fejlesztésének, hiszen minden adott, hogy olyat alkossunk, ami egyedi és ezáltal jól érezhetik magukat az ide látogatók. Lehetőség szerint mindenki kiválaszthatja magának, hogy milyen tevékenységben szeretne inkább részt venni. Javaslatom, hogy olyat alkossunk a településen,

ami a helyi vállalkozóknak is és az időseknek is kedvező. Ezáltal lehetőséget biztosítva az olyanok számára is akiknek már más bevételi forma lehetőségük nincs. A mestreségeink háza mindekre ad teret.

4. Összefoglalás

A fent említett műemlékek, események, történetek, tevékenységek mind arra ösztönöztek, hogy vidékfejlesztő szakemberként valami olyat alkossak, amely arra ösztönzi az ide látogatókat, hogy ezeket mind megcélazzák és látni kívánják. Ennek feltérképezése pedig, hogy megvalósítsak egy olyan programfüzetet, amely ismerteti az ide látogató turisták számára a településtörténetét és annak vonzó erejét. A segítségemre szerettem volna felhívni minden olyan Erdőszentgyörgyön élő embert, aki egy kis szeletet is adhat ahhoz, hogy a programfüzet gazdagodhasson. Ennek érdekében felkerestem minden olyan személyt, akik tevékenységeikkel gazdagítani kívánják a turizmus felvirágoztatását településünkön. A helybeli mesterségeket is belefoglaltam a dolgozatomba, hiszen gazdag kínálattal rendelkezünk éppen ezért fontosnak tartom, hogy megismerjék a szakembereket és hogy lehetőséget biztosítsunk az érdeklődők számára. Kérdőív segítségével arra a kérdésre kerestem a választ, hogy a már meglévő lehetőségek mellett milyen más tevékenységek, események tehetik még vonzóbbá az ide látogatók számára azt a pár órát vagy akár napot, amelyet a mi kis településünkön eltölteni kívánnak. Kutatásaim végére beigazolódott, hogy van még mit fejlődni, de az is, hogy van potenciál a településen. Idén, 2024-ben szervezi az Önkormányzat a XXVIII. Szent György Napokat, amely Szent György tiszteletére neve napja alkalmából április 26. és 28-ka között tartandó és amelyen az előzőkéhez hasonlóan számos kulturális és sportesemény lesz megtartva. Az előző városnapoktól eltérően idén kisebb történelmi sarkokban lehetőség adódik Wesselényi Kata, illetve Rhédey Claudia történeteket hallgatni, amelyek mind abból a célból lettek meggondolva, hogy még többet megtudjanak a híres szülöttjeinkről és az itt élők történeteiről. Mindemellett gyerekeknek foglalkozásokat és kisebb kincskereső versenyt is szerveznek. Ezekkel a programokkal is csalogatva a helyi, illetve turistacsoportokat. A kutatásaim során számos emberrel sikerült együttműködően kommunikálni és ennek köszönhetően rengeteg érdekes és hasznos információ jutott tudomásomra. A városházán tevékenykedő előjáróktól kezdve a helyi turisztikai irodában dolgozóig mindenki kedvesen és készségesen fogadott és állt rendelkezésemre minden kérdésem megválaszolásában, ami nagyon sokat segített a kutatásomon. A helyi idősektől számos régmúlt történetet hallhattam, melyek segítségével visszarepülhettem a régi szép időkbe, amikor még az emberek összejártak és mindenben segítették egymást. Nagyon jól eső érzést fogott el minden egyes ilyen beszélgetés alatt. A helyi kisvállalkozók is nagy lelkesedéssel fogadtak amikor elmeséltem milyen célból érdeklődök és álltak rendelkezésemre a kérdéseim megválaszolásában, nagyon

tetszett nekik, hogy milyen témával kapcsolatosan érdeklődök, hiszen számukra is nagyon fontos szerepet tölt be a turizmus alakulása. A mesterségeink felkutatásában ugyancsak hasznos információkkal gazdagodtam, hiszen számos olyan dolog van, amibe sajnos én már nem tudtam betekintést nyerni hiszen a születésemkor már kihalt félben voltak ezek az érdekes tevékenységek, amelyek annak idején a mindennapjaikat kitöltötték az embereknek. Az egyesületek, amelyek még ma is fennmaradtak sok érdekes információba avattak be, megtudtam, hogy nagyon nehéz fenntartani a tevékenységeket úgy anyagilag, mint emberileg, hiszen sajnos egyre kevesebben érdeklődnek a hagyományok által szervezett dolgok iránt így létszámhiány miatt sokszor le kell mondjanak egy várva várt esemény megszervezéséről. Ennek ellenére próbálják fellendíteni és népszerűsíteni a csoportos összejövetel érdekében. Turisztika szempontjából a kérdőívet kitöltők közül kiderült, hogy sokan igényelnék, hogy a településen állatsimogató, wellness és egyéb érdekes vonzatú attrakció legyen. Ennek érdekében felvettem a kapcsolatot a helyi projektmenedzserrel és megtudtam, hogy milyen lehetőségek vannak ilyen tervek megvalósítására csak jól meg kell tervezni és papírra kell fektetni minden elképzelést. A kérdőívem során azt is megtudtam, hogy nagy igény van a régi mesterségekre is ezért minden bizonnyal tenni fogok az ügy érdekében, hogy megvalósításra kerüljön az ötletem. A kérdőív eredményeiből az is jól látszik, hogy sokak számára a Bözödújfalusi tó jelenti a legnagyobb vonzóerőt, ezért erre kell a legnagyobb fókuszot fektetni, hiszen a turista igényei kell, hogy a prioritást élvezzék. Természetesen mindemellett nem szeretnék eltérni a legfontosabb célkitűzésem mellől, ami az, hogy fenntartható és környezetbarát helyként maradjunk fenn. Az interjúim hosszú válaszaira tekintve a mellékletbe csatolva illesztettem, amely a 6. fejezetként jelenik meg a dolgozatomban a 6.1. Interjúm Frunza Andreával készült, aki a városgazda szerepet tölti be több mint 10 éve. A beszélgetésünk során megtudtam, hogy komoly beruházások vannak Erdőszentgyörgyön, hatalmas pozitív előrelépések sorozata, hiszen 2023-ban egy 180 férőhelyes sportcsarnokot avattak fel, idén teljes burkolatot nyer a város és Bözöd összes elmaradott utcája, új óvoda, felújított iskola és a kastálpark felavatására készülnek. A 6.2.-es interjúm alanya Menyhárt István, Projektmenedzser beavatott Erdőszentgyörgy 2021-2027-es fejlesztési stratégiájába. Elmondta, hogy a városvezetősége a helyi emberek igényeire alapuló témákkal kapcsolatos projekteken kell gondolkodjon, amelyekhez saját források bevonása szükséges. A 6.3-as interjúvoltam Gáspár György, református lelkipásztor, aki 25 éve szolgálja az erdőszentgyörgyi híveket. A 6.4-es interjú alanyom Laczko Vilmos, katolikus plébános volt, aki támogatja azt az ötletet miszerint zárándokutvonalat alakítsunk ki Erdőszentgyörgy és a Bözödújfalusi Összetartozás templom között. A 6.5-ös interjút Gáspár Péterrel, a Rhédey Kastélyban tevékenykedő

idegenvezetővel készítettem, aki elmondta, hogy nagyot nőtt a turista látogatottság mióta létrehozták a településen a kiállítást. A 6.6-os interjúm a bözödi unitárius lelkész, Fazakas Leventével készült, akivel a helyi emlékházról is beszélgettem, amely a szakirodalom fejezetben bemutatásra került, mint Bözödi György emlékháza. Elmondta, hogy habár igyekeztek rendben tartani elég rossz állapotban van, de abban bízik, hogy az Erdőszentgyörgyi Önkormányzat és a Rhédey Kastélyt működtetői segítenek ennek a tataroztatásában is hiszen ez is egy falatka lehet a turisztikai tortának, amelyet a környék látványosságai biztosítanak.

A többi interjú alanyom a mesterségek alpontban találhatók meg.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet szeretnék mondani első sorba kedvesemnek, akinek érdeme, hogy belevágtam a tanulmányaimba, hiszen ő volt az első, akinek a véleményét kikértem amikor megláttam a lehetőséget. Ő volt, aki mindvégig hitt bennem és kitartott mellettem akkor is amikor vizsgaidőszak alatt zsémbes és kibírhatatlan voltam. Gyerekeimnek, akik hiányoltak amikor a velük töltött idő, játék helyett a laptopomat bújtam. Szüleimnek, akik unokáikra vigyáztak, amikor reggeltől estig órán voltam. Kollegáimnak, akik mindig mindenben támogattak, segítettek. Az interjú alanyaimnak, akik készségesen álltak rendelkezésemre. A kérdőív kitöltőimnek, akiknek köszönhetem, hogy megszületett egy olyan szám, amelyet elemezhettem. Végül köszönöm konzulenseimnek, hogy eltűrtek a késő esti kéréseimet, a változó kedvemet, az órákig tartó tanításomat, hiszen az ők segítsége nélkül ma sehol sem állnék. Köszönöm a Jó Istennek, hiszen a benne lévő hitem nélkül mind minden mást ezt sem sikerült volna véghez vinnem. Köszönöm mindannyijuknak, hogy erőt, biztatást adtak, támogattak és hittek abban, hogy meg tudom csinálni.

5. A szakirodalom jegyzéke

1. Bartos M., Döme L.: Erdőszentgyörgy monográfiája, 2005 Zalaegerszeg,
2. Benkő J.: Erdély földje és népe
3. Bözödi Gy.: Székely bánja
4. Cserei M.: Erdély története, Európa könyvkiadó, 1983
5. Dánielné Lengyel L.: Rhédey Claudina, Singer és Wolfner Irodalmi Intézet kiadása, Budapest
6. Deé Nagy A.: Bárány hadadi Wesselényi Kata, a hitben élő református nagymama, Kriterion könyvkiadó. Kolozsvár, 2017
7. Erdőszentgyörgyi Figyelő, Bodor Péter Egyesület kiadó, havilap
8. Sófalvi András: Sóvidék a középkorban, Fejezetek a székelység középkori történelméről
9. Szávai Géza: Székely Jeruzsálem, Pont kiadó, 2000
10. Székely Ferenc: Charles herceg látogatása Erdőszentgyörgyön, 2015
11. Wesselényi Kata: Gazdaságnak szüksége könyv, Attraktor, 2018

Online források

1. <https://erdoszentgyorgy.ro/> 2024.03.23
2. <https://cz.pinterest.com/> 2024.03.22
3. <https://nepujsag.ro/> 2014.09.23, 2022.04.09, 2014.11.12
4. <https://maszol.ro/> 2018.08.24
5. <https://hargitanep.ro/> 2019.06.19
6. <https://erdelyivendeghazak.ro/hu/prg/12/5/segesvar-elarasztott-falu-bozodujfalu-korispatak-enlaka> 2024.02.05
7. <https://hagyományokháza.hu/hu/oktatás/program/szalmatárgykészítő-tanfolyam> 2024.01.19
8. <https://mek.oszk.hu/> Bözödi György: Székely Bánja 2024.03.28
9. <https://www.arcanum.com/hu/technológiák/történelmi-terképek/> 2023.11.08
10. https://adatbank.ro/html/cim_pdf1947.pdf 2024.02.12
11. <https://thinkonomy.ro/a-kulturalis-turizmus-mozgatorugoi/> 2023.10.12
12. <https://www.turisztikaitanulmányok.hu/>
13. <https://epa.oszk.hu/>

14. <https://visitmures.com/hu/blog/maros-megyei-legnepszerubb-muzeumai>
15. <https://www.tourist-informator.info/>
16. <https://www.rejtekhely.ro/>
17. <http://coalitie.castelintransilvania.ro/>
18. https://ms.ovel.ro/erdoszentgyorgy/wpcontent/uploads/sites/17/2018/05/erdoszentgyorgyi_figyelo_2018_170.pdf (18-dik oldal)
19. <https://www.marosvasarhelyiradio.ro/musorok/vendegsegben-Rhédey-claudia/>
2015.10.15 évszámból-letöltés: 2024.03.05

Ábrák, táblázatok jegyzéke

Ábrajegyzék

1. ábra	Erdőszentgyörgy Európában	7
2. ábra	Maros megye ábrázolása, Románia térképen	7
3. ábra	Az 1333-1337 évi pápai tizedjegyzék részlete	8
4. ábra	Erdőszentgyörgy a 17.században	11
5. ábra	Rhédey Kastély	12
6. ábra	Református templom	12
7. ábra	Rovás írás	13
8. ábra	Wesselényi Kata által készítettet kazetták és a címer	14
9. ábra	A református templom szószéke	14
10. ábra	Az erdőszentgyörgyi Katolikus Templom	16
11. ábra	Az erdőszentgyörgyi Unitárius Templom	17
12. ábra	Lábas Ház 1950-es évek.....	18
13. ábra	Petőfi Sándor Emlékszobor	19
14. ábra	Bözödújfalú a 17-dik században	20
15. ábra	Katolikus templom, Bözödújfalú	20
16. ábra	Bözödújfalú Emlékhelye, a sirató fal és kopjafalu.....	21
17. ábra	A vízből kiemelt háborús emlékszobor	21
18. ábra	A Bözödújfalusi Víztorozó.....	22
19. ábra	A nagy fogás.....	23
20. ábra	Az eredeti Zenélő kút, Marosvásárhelyen.....	26
21. ábra	Bodor Péter ezermester Zenélő kút makettje	27
22. ábra	Bözödi György	27
23. ábra	Bözödi György Emlékház, Bözöd.....	27
24. ábra	Az Összetartozás Temploma	31
25. ábra	Az Összetartozás Temploma, az egykori Bözödújfalú helyén.....	31
26. ábra	Levendula Domb, Bözöd.....	32
27. ábra	Huszáravató 2013	33
28. ábra	Erdőszentgyörgyi Város Napok, 2018	34
29. ábra	Toborzó, új huszárok toborzása. Makfalva, 2023	34
30. ábra	A Rhédey Kastélyban kiállított egyenruha egy része, 2023.....	35
31. ábra	Württemberg Sándor-Rhédey Claudia férje	35
32. ábra	Fellépés előtt, a középcsoport tagjai (a nagyobbik fiam, balról a második)	36
33. ábra	Táncbemutató az adventi vásárban	36
34. ábra	Szalmából és egyéb alapanyagból készült termékek.....	37
35. ábra	Szép Istvá, helyi kovácsmester munka közben	38
36. ábra	Szekeres Margitnéni és Barabás Rozália, Kiállítás, Erdőszentgyörgy 2014.....	38
37. ábra	Fánk sütés a „Naplemente Idősek Klubja” csoporttal	39
38. ábra	Szalmából készült tárgyak.....	40
39. ábra	Szalma felhasználása.....	40
40. ábra	Téglás Albert, híres cukrász, az erdőszentgyörgyi krémes megalkotója	41
41. ábra	Eseményeink évszakokra bontva	43

42. ábra	A kitöltő nemek aránya (n=123)	47
43. ábra	A családi állapotok szerinti osztályozás (n=123).....	47
44. ábra	A végzettség szerinti felosztás (n=123)	48
45. ábra	Gazdasági kategóriák százalékba felbontva (n=123)	48
46. ábra	Anyagi helyzet feltérképezése (n=123).....	49
47. ábra	Gyerekek száma (n=123)	49
48. ábra	A kitöltők lakhelyének aránya (n=123).....	49
49. ábra	A legkedvezőbb turizmus fajta a településen (n=123).....	50
50. ábra	Agroturisztikai tevékenységek kiválasztása (n=123).....	50

Táblázatjegyzék

1. táblázat	Az interjúk elemzése Swot analízis segítségével	42
2. táblázat	Az kérdőív elemzése SWOT analízissel.....	46

6.Melléklet

Interjúk

1. Interjú Frunza Andreával, Erdőszentgyörgy Városmenedzserével

Lehet-e vidékfejlesztésről beszélni a településen és a hozzá tartozó falvakban?

Ha az elmúlt évek megvalósított beruházásait helyezzük górcső alá, mindenképp sikerült a település történetét/történelmét kivirágoztatni a Rhédey kastélyban létrehozott állandó kiállítással, nevezetesen erdőszentgyörgyi/bözödi születésű emberekre felhívni a figyelmet, azáltal, hogy szobák berendezésére került sor, munkásságukra, alkotásaikra felhívva a figyelmet (Bodor Péter, Bözödi György), vagy az elárasztott Bözödújfaluban állított szimbolikus kopjafa falu, illetve a hamarosan avatandó Összetartozás-temploma.

Ön szerint milyen attrakciókkal, eseményekkel lehetne fellendíteni a térség turizmusát?

Attrakciónak adott minden, ami körül veszi Erdőszentgyörgy közigazgatási területét, akár templomainkról, Rhédey Kastélyról, Bözödújfalusi víztározóról, vadászterületről vagy éppen zsidó temetőről beszélünk, hiszen mindenik olyan történeteket rejt, amelyre kis kreativitással, viszont annál több rendelkezésre álló anyagi forrással, fellendítheti a térség turizmusát, felkeltheti az emberek érdeklődését.

Milyen lehetőségek adóttak azok számára, akik ellátogatnak Erdőszentgyörgyre?

Rhédey Kastély látogatás, amely idegenvezető kollégánk segítségével tár vizuális betekintést a Rhédey család történetébe, Bodor Péter életét, alkotásait szemlélteti, az elárasztott Bözödújfalusi történetét ismerteti az Erdőszentgyörgyre látogatóval, de a híres erdőszentgyörgyi krémest is érdemes megkóstolni központi cukrászdánkban, ugyanakkor református, katolikus, unitárius templomaink is bővelkednek látványossággal. Kihagyhatatlan a Bözödújfalusi-víztározó, tó, Bözöd településünk, illetve a bözödújfalvi kopjafa falu és az Összetartozás temploma.

Hogyan ápolják a kultúrát?

Ünnepek és események megszervezése által sikerül a legjobban kultúránkat ápolni. Szoboravatással, térségünkben tevékenykedő egyesületek támogatásával, de olyan hétköznapi,

közigazgatási döntésekkel is, amelyek során például egy bölcsődét Wesselényi Katának nevezünk el.

Idén avatják fel az Összetartozás templomát Bözödújfaluban, milyen eseményt készülnek szervezni e célból?

Az avatás/esemény elsődleges célja kifejezni és tükrözni azt a hálát, amely körül övezi az Összetartozás-templomának kivitelezését, hiszen egy olyan példaértékű összefogás valósult meg, ahol az elszármazottaktól az idegenekig, a közintézményektől az egyszerű emberekig, az egyesületektől a nagyobb cégekig, mind-mind köszönettel tartozunk.

Miből finanszírozták a munkálatokat?

A munkálatok adományokból, közpénzből és támogatásokból (pénz, termék, szolgáltatás és munkálat egyaránt!) valósultak meg.

Tervezik az új iskola és óvoda felavatását, ezek szerint igény van az újabb épületekre?

Igény van újabb épületekre, illetve a régi épületek kibővítésére, korszerűsítésére, hiszen az oktatásnak olyan alapszolgáltatásnak kell lennie, ahol a gyerekeink a legjobb körülmények közt sajátíthatják el mindazt az útravalót, amely életüket végigkísér majd.

Milyen anyagi forrásból finanszírozták az óvoda és iskola megépítését, felújítását?

Európai Unió forrásokból és helyi fejlesztéseket célzó kormányprogramon keresztül sikerült finanszírozni, amelyekhez jelentős összegekkel járultunk az utóbbi 3 év helyi költségvetésből is.

Az új iskola, óvoda, sportcsarnok megépítésével főként a gyerekes családok komfortosabb élet színvonalát emelik, mindezek állta mi jellemző a településre, az elvándorlás vagy inkább bevándorlás?

Mindkettő jellemző Erdőszentgyörgyre is ugyanúgy, mint a környező településekre. A különbség viszont ott mutatkozik meg, hogy az elvándorlás inkább a fiatalokra jellemző, akik frissen végzett tanulók, egyetemisták, tanulmányaik befejezése végett tartózkodnak nagyobb városokban, külföldön, majd családalapítás után visszatalálnak Erdőszentgyörgyre, és itthon fektetik be azokat az anyagi forrásokat, amelyekre pár év alatt tettek szert, otthonukat Erdőszentgyörgyön alakítják ki, gyerekeik oktatására sok esetben már itthon kerül sor.

Hogy támogatják a helyi egyesületeket fenntarthatóságuk és tevékenységeik motiválásában?

Jól beváló rendszer részét képezi az önkormányzat által meghirdetett és helyi tanács által elfogadott éves költségvetésből való pályázati lehetőség, vissza nem térítendő összegekre, amely a sporttól a kultúráig, a vallási felekezetektől a táncoktatásig minden egyesület tevékenységeire kiterjed. Ezen támogatások mellett, az önkormányzat partnere minden olyan helyi egyesületnek, amely eseményt, tábort, versenyt szervez vagy csupán szállításban, díjazásban kérik támogatásunk.

2. Interjú Menyhárt Istvánnal, Erdőszentgyörgy Projektmenedzserével

Milyen turisztikai projektek futnak jelenleg?

Mivel a 2014-2020 tervezési ciklus 2023 december 31-ével zárult, a 2021-2027-es ciklus pályázati kiírásai csak most kezdődnek, elvileg turisztikai jellegű projekt ebben a pillanatban nem futhat. Rendhagyó módon azonban még is van egy megvalósítás alatti turisztikai projekt, ugyanis a Rhédely-kastély bekerült az Országos Helyreállítási Terven (PNRR) belül támogatott 12 turisztikai-kulturális útvonal, "Kastélyok útvonala" programba.

Mi alapján hoznak döntéseket egy projekt során?

A projekt során nem hoznak döntéseket. Minden tervezési ciklusra az önkormányzatok ki dolgozzák a Helyi fejlesztési stratégiát. Erdőszentgyörgy városa 2021 nyarán fejezte be a 2021-2027 periódust átfogó Helyi stratégia kidolgozását. A stratégia az alapidokumentum. A ciklusban megvalósítandó minden projektnek a stratégia projekt portfóliójában meg kell jelennie. Tehát a projektekről hozott döntések elsősorban a helyi közösség óhajait kell kielégítsék, vagyis azokhoz kell az önkormányzatnak támogatási lehetőségeket keresnie, miközben ez a legtöbb esetben saját erőforrások bevonásával is jár.

Mit gondol mennyire teszi erősebbé, fejlettebbé egy települést, ha több projekt is megvalósul?

A települések saját erőforrásai nagyon korlátozottak. Ha nem valósul meg egy projekt sem nincs előrelépés. Minél több projekt valósul meg annál nagyobb az előrelépés.

Egy régi mesterségeink bemutatását célzó projekt megvalósulhatna-e ön szerint? (Gondolok itt egy olyan házra helyre, ahol mesterségeket lehetne elsajátítani, akár helyi szakemberektől mint, pl. kovács, bőrdíszmű, szövő, szalmafonó, bútor festő stb.)

A kulturális örökségben belül, a régi mesterség megőrzését több pályázati tengely is részben támogatja. Pályázatokból azonban létre lehet hozni, be lehet rendezni, fel lehet szerelni régi mesterségeket ápoló műhelyeket, azonban magát a tevékenységet, vagyis például a kovácsot, a bőrdíszművest, a szövőt stb. nem lehet ezekből fizetni. Megoldás lehet, ha az önkormányzat létrehoz ilyen műhelyeket, de a működtetését civil szervezet vállalja.

Államvizsga dolgozatom fő témája településünk értékei, örökség- és fenntartható turizmusa, projektmenedzserként hogy látja van lehetőség arra, hogy ebben a városban kialakuljon egy egyfajta programcsokor, amely ezeket a témákat járja körül.

A programcsomag létezik ezek megtalálhatóak az Erdőszentgyörgy város 2021-2027-es fejlesztési stratégiájának Turizmus fejezetében. A gond azonban (és nem csak Erdőszentgyörgy esetében) hogy a szűkös, vagy a nemlétező pénzügyi háttér miatt, ezek a projektek elmaradhatnak.

Hogyan lehetne olyat alkotni, amely fenntartható is?

Elvileg csak fenttarthatót szabadna alkotni. Elvileg ... Ahhoz, hogy bármi fenttartható legyen, úgy a létrehozója, mint a célközösség, az alkotást magáénak kel érezze. Ha egy alkotás nagyon megosztó, vagy nem valós igényből indult ki nem is lesz fenttartható. Az önkormányzatok gondolja, hogy alkalmazottai eleve a közigazgatási feladatok végrehajtásra vannak alkalmazva, így nem igazán van humán erőforrásuk, ettől eltérő tevékenységekre. A megoldás a már említett Önkormányzat – Civil szféra partnerség lehet

Milyen lehetőségeket tudna ajánlani, ha például ezzel szeretnék foglalkozni, van -e olyan tanács, amiből kiindulhatnánk?

Mindenképp át kel nézni a 2021-2027-es stratégiát. A fejemben sok ötlet van és ezek így vagy amúgy megjelennek a stratégiában is, ellenben két nagy gond van:

- Az anyagi erőforrások hiánya
- A dedikált humán erőforrások hiánya

3. Interjú Gáspár György, Erdőszentgyörgyi Református Egyház lelkipásztorával

Jelenleg hány református él Erdőszentgyörgyön?

2023 december 31-én az Erdőszentgyörgyi Református Egyházközség nyilvántartásában 1545 egyháztag szerepelt.

Milyen fontosabb események vannak az erdőszentgyörgyi református egyházon belül?

Keresztelés, temetés, esküvők, emellett vasárnapi és ünnepnap i istentiszteletek, illetve kórházi szolgálatok.

Hogyan motiválják a fiatalságot, mivel próbálják ösztönözni, hogy kitartsanak a vallásuk mellett?

Vallásórák, konfirmációi előkészületek és a Vakációs Bibliahét.

Erdőszentgyörgyön él és szolgál, közel 25 éve önnek mi a véleménye gyengül vagy erősödik az egyház?

Mint mindenütt, a vallás és az egyház szerepe a társadalomban gyengült.

A templom alatt található családi kriptáról beszéljen kérem?

A templom alatti kriptába 1614-ig temetkeztek, amikor pestis járvány miatt, fejedelmi rendeletre befalazták. A Rhédeyek kialakítottak egy új kriptát, ahová temetkezett gróf Rhédey László, felesége, báró Intzédi Ágnes, és három gyerekük, Wilhelmina, Claudia és József.

Milyen lehetőségek vannak, ön szerint lesz-e alkalom arra, hogy azt felnyissák, valamilyen módon láthatóvá tegyék?

Egyelőre, a gyülekezet részéről nincs ilyen igény, szóval a közeljövőben nem hiszem, hogy fel legyen tárva.

Dolgozatom egyik fontos pillére a vallási turizmus, van-e bármi olya ötlet, vélemény, amely gyümölcsöző lehetne a közösségünk és az idelátogatók érdekében?

Az idelátogatók zöme Rhédey Claudia miatt jön, aki életének fontos állomása a református templom, hiszen itt keresztelték, itt konfirmált és ide is van eltemetve. Viszont a látogatókat nem igazán a vallási vonzata érdekli, hanem inkább az, hogy kik a leszármazottjai. Ezért nem igazán gondolom azt, hogy kialakuljon egy vallási turizmus, inkább nevezném vallási helyszínen zajló történelmi turizmusnak.

4. Interjú Laczko Vilmossal, az Erdőszentgyörgyi Katolikus Egyház plébánosával

Milyen szerepe van az egyháznak abban, hogy a lakosság itthon maradása legyen a cél?

Elsősorban imádsággal, szentmisék felajánlásával, esküvők szervezésére szorgalmazom az itthonmaradást.

Hogyan próbálja arra ösztönözni, hogy esetleg ne térjenek át egy újonnan létrehozott vallásba?

Igehirdetéssel a hit erősítésével, a remény, szeretet, szentségekkel, szentmisével.

Mivel ösztönzi a gyerekeket?

Igyekszem házszentelni vinni szorgalmazni a tevékenységeket.

Szokott e családlátogatásokat esetleg idős látogatást tenni a hívei között?

Minden első pénteken a betegeket látogatom meg, a környező falvakban is.

Milyen évi rendezvényeket szervez a településen, amelyek a hit erősödését teszi lehetővé?

Medjugorje zarándoklat augusztus végén.

Milyen támogatásokat céloz meg?

A templomot 2 éve felújítottak, 2004-ben épült fel, manzárt szoba készült tavaly, 2022 javították fel a teljes templomot.

Van e bármilyen kooperálás a helyi önkormányzat és az egyház között?

Igen, vannak folyamatban lévő beszélgetéseink, szeretném ha a román állam segítségével megvalósulhatna, hogy a templom melletti téren megépíthessünk egy plébániát.

Mutassa be kérem mekkora a lélekszáma az egyháznak és ebből hányan járnak rendszerességgel templomba?

Összesen 254

Miből finanszírozza az események lebonyolítását?

Hívek adományából, egyházközség pénzéből.

Milyen tematikus programokat nyújt a hívek számára?

Pásztorjátékok gyerekeknek, Jézus Krisztus születésének bemutatása.

Ön, mint Erdőszentgyörgy plébánosa milyen vallásos eseményeket szervez a híveknek?

Ökumenikus imahét, három más felekezetű leklész prédikálásával. Tervben van egy zarándok kirándulás a hívek részére a pünkösdi búcsura.

Az idén avatják fel a bőzödújfalusi Összetartozás templomát, milyen tervei vannak az eseményre?

Nincsenek még különösebb terveim, még ez után szeretném átgondolni az egészet.

Elképzelhetőnek tartja e, hogy az egyház a hívek segítségével kialakítsanak egy kis zarándok sétányt az Összetartozás templomához?

Több pozitív hozzáállás a hívek részéről és akkor elképzelhetőnek tartanám ezt az ötletet, amely nagyon tetszik.

5. Interjú Gáspár Péterrel, a Rhédey Kastélyban működő kiállítás idegenvezetőjével

Mekkora a turista látogatottság évi szinten?

Az évi látogatottság változó, nagyjából minden évben növekedett egy picit. Míg az első 5 évben a nyitástól kb. 2000-3000 között mozgott, amióta megvan a Mysteria Residentiae Rhédey kiállítás, azóta nagyot nőtt. 2022-ben körülbelül 8000, míg a tavaly 13000 körül volt a látogatók száma.

Változott-e ez a szám II. Erzsébet királynő halála után?

A királynő halála hirtelen megdobta pár hétig a látogatók számát, aztán III. Charles koronázása óta megint dobbant egyet. Kijelenthető, hogy a királynő halála óta megnőtt a látogatók száma, hiszen a rekord év a királynő halála utáni év volt.

Milyen turisták látogatják a helyet leginkább, belföldi vagy külföldi, illetve korosztályok szerint?

A látogatók zöme magyar nemzetiségű, úgy erdélyi, mint magyarországi, felvidéki vagy délvidéki, akár amerikai vagy németországi magyarok. Utána következnek a románok, egyre többen a Kárpátokon túlról, akár szervezett kirándulások keretén belül is. Ha országokra kell bontani, akkor Magyarország az első hely, Románia a második és azt hiszem Németország a harmadik. Korosztály mindenféle, iskolásoktól egész nyugdíjasig, szóval ezt nem igazán lehet kategorizálni.

Hány nyelven van lehetőség idegenvezetésre?

Az idegenvezetés négy nyelven történik: magyar, román, angol és német.

Szükséges előre bejelentkezni, ha nagyobb csoporttal érkeznek?

Igen, nagyon ajánlott az előre való bejelentkezés, hiszen kizárólag idegenvezetővel történik a látogatás és a termek is kicsik, tehát nagyobb csoportok esetén mást nem is engedünk be a kastélyba.

6. Interjú Fazakas Leventével, Bözödi Unitárius Egyház lelkesével

Milyen ebben a kis faluban az élet?

Meghitt és nyugodt.

Vannak eseményei?

Igen

Testvértelepülései?

Igen

Hogy tartják a kapcsolatot velük?

Telefon, email, személyes találkozások

A Bözödi Unitárius Egyházközség története, mikortól beszélhetünk erről a vallásról, mikor épült a templom, milyen stílusban, mikor volt felújítva?

Az egyházközség története az 1600-as évek közepére nyúlik vissza. Erről a vallásról 1568-tól beszélünk, ez év január 13-án Tordán tartott országgyűlés vallásszabadság törvényének kihirdetésétől. A jelenlegi templom 1810-ben épült, utoljára 2022-ben volt javítva.

Milyen a lakosság hozzáállása az egyházi eseményekhez?

Lelkesedéssel fogadják.

Hány lelket számlál az Unitárius Egyházközség Bözödön?

222

Miben különbözik a Bözödi hívek hozzáállása egy nagyobb település híveinek hozzáállásától?

Nem lehet összehasonlítani a kettőt. Nem a települések mérete határozza meg a hívek hozzáállását. Az teljesen más természetű. Az azonban igaz, hogy a kevesebb lelket számláló gyülekezetek erősebbek.

Az egyházon belül szerveznek-e olyan eseményeket, amelyek a gyerekeket és a fiatalokat szólítja meg?

Évi rendszerességgel nyáron gyermektábort, év közben különböző tevékenységeket. Ugyanakkor egyetemes egyházi szinten szervezett rendezvényekre is elvisszük őket.

Beszéljen picit Bözödi Györgyről?

A falu szülöttje és hírvivője.

Hogy ápolják az emlékét?

Szőlőházában emlékszobát működtetünk.

A Bözödújfaluból beköltözött hívekhez, hogyan viszonyulnak a helyiek?

Teljes mértékben befogadták.

A Bözödújfalusi székely szombatosokról, milyen vallás volt és merre alakult az életük miután kénytelenek voltak elhagyni otthonukat?

A szombatos vallás az erdélyi reformáció utolsó nyúlványa. Nemcsak Bözödújfalusi lakosságának egy része volt ezen a valláson, hanem a Gagy mente nagy része. A Bözödújfalusi szombatos vallást követők egy része áttért a zsidó vallásra és lett belőlük a székely zsidóság-zsidó székelység egy közössége. Otthonuk elhagyása a második világháború idején deportálás által történik. Többen átkeresztelkednek az otthonmaradás érdekében.

Milyen a helyi turizmus, beszélhetünk falusi turizmusról?

Nem

Vannak-e szolgáltatások?

Részleges

Szoktak-e Bözödre érkezni turisták, milyen érdekességeket tudnak nyújtani számukra?

Erre nem igen volt példa, de csodálatos legenda világa van a településnek és a szalmafonás is egy több évszázados tevékenység.

Van esetleg arra lehetőség, hogy betekintést nyerjenek különböző tevékenységekbe?

Gondolok itt például sajtkészítés, szalmafonás vagy bármi olyan, ami erre a helyre jellemző? Igen

Helyi lelkesként és lakóként gondolt arra, hogy jó lenne valami programmal fellendíteni a helyi turizmust?

Igen

Ha igen, miben látja a potenciált?

Bözödi György emléke, szalmafonás megismertetése, gyógynövény gyűjtése, gasztroturizmus, lovasséták stb.

Vannak támogatói a falunak?

Én úgy látom, hogy elsősorban ön támogatók kell legyünk.

Talán a bözödi emberekről a leghamarabb a szalmafonás jut eszünkbe, erről szeretnék érdeklődni, milyen története van ennek a tevékenységnek?

Több évszázadra nyúlik vissza. Kezdetben használati tárgyakat, szalmakalapokat készítettek. Ma már a dísz tárgyak készítése az elsődleges. Sajnos a kontinuitás nem biztosított.

Vannak jelenleg is ezzel foglalkozók?

Kevesen.

Hogyan értékesítik?

Viszonteladónak adják el. Esetenként kézműves vásárokon.

Ha igényelnék volna rá lehetőség, hogy megtekintsék esetleg elsajátítsák ezt a folyamatot?

Igen

Milyen a lakosság arány?

Előregedő, ha ilyen értelemben fogalmazódott meg a kérdés.

Milyen lehetőségeik vannak a helyi fiataloknak?

Ez csak rajtuk múlik s ha akarják akkor végtelen.

7. Interjú Szép Istvánnal, Erdőszentgyörgyi Kováccsal

Mióta foglalkozik családjával a kovács mesterséggel?

A mi családjunkban a kovács mesterség egészen nagyapámig nyúlik vissza. Egy kis kovácsolt fogó maradt tőle azt féltve őrzöm és használom is. Ő 1974-ben halt meg. Ő vette maga mellé apámat és tanította. Apám annyira fiatalon oda kellett álljon melléje, hogy még a kovács ülőt sem érte fel rendesen. Kis pódiumot készített neki és ahogy nőtt aszerint a pódium lábából vágott ki, amíg egészen oda nőtt, hogy felérje az ülőt. Fogékony gyerekként már 16 évesen lehet mondani mesteri szinten volt. Ő folytatta a szakmát és neki is lettek inasai.

Kitől sajátította el ezt a mesterséget?

Kis gyermekként ott játszottunk a kovácsműhely körül. Szerettem nézni, ahogy patkolja a lovakat, ökröket, ahogy vaszták a ráfos szekereket. Ő ezt a szakmát nem ajánlotta nekem, azt mondta tanuljak más szakmát, mert ez nehéz. Így tanultam meg a vasesztergályos szakmát, hol ott a kovács szakma csak jobban tetszett. 1998-ban beneveztem egy „Lovashintó üzembe Magyarországon, ahol hintó kovácsként dolgoztam. Ott már megismerkedtem a gépi kovácsolással a sok pontos kovácsolt munkákkal, amit egy lovashintó igényel. 2002-ben apám meghalt és csak ez után fogtam neki a lovak patkolásának. Addig csak segédként dolgoztam vele s tanultam tőle, azóta aktívan dolgozok egyedül.

Mekkora jövedelmet hoz ez önnek havi szinten, meg lehet e élni csak ebből a munkából?

Ha csak a kovácsmunkáról beszélünk elég gyenge. Nagyon kevés a ló, amit patkoltatnak. Legalább tizennégy faluból járnak hozzám, vagy én hozzuk, de simán győzöm. A lovak helyét átvették a kistraktorok, ilyen olyan kis gépek. Lassan a ló vontatású gépek mind az ócska telepre kerülnek. A kovácsolt kapuk helyett megjelentek a kész termékek, hidegen hajlított, préselt egyet más... amik csak kovácsol jellegűek és olcsóbbak. Aki tud hegeszteni az már össze is tudja állítani s kész is van a kovácsolt kapu. Már nem is kell: tűz, szén, kokó ilyesmi. Ha nem volnék jártas több szakmában (lakatos, hegesztő) akkor nem jönne ki a napi betevő.

Hogy látja van jövője ennek a szakmának?

Inkább a diszműkovácsoknak van. Mindig van egy réteg, amelyik meg tudja venni az igazi kovácsmunkát is. A másik réteg megelégszik a „művirággal” is... talán szebb is, mutatósabb is csak épp lelke nincs.

Volt e példa arra, hogy valaki segítségét kérte a szakma elsajátításában, látja e annak csíráját, hogy valaki ezzel szeretné keresni a betevőjét, vagy úgy gondolja, hogy leköszönőben van ez a mesterség?

Van egy régebbi kovács barátom, akinek kiszoktam kérni a véleményét egyes dolgokban. Általában a rossz körmű lovaknál. Én 22 éve aktívan dolgozom ebben a szakmában, de még erre a szakmára jelentkezőm nem volt. Valamikor két kovács is megélt egy faluban és munkájuk is bőven volt, de az mára múlté lett. Kész patkókat ékeket, fejszéket árulnak a boltokban aprópénzért s így a kovácsok munkája egyre kevesebb.

„Lassan a művirág megfojtja az igazi virágot sajnos”

8. Interjú Szekeres Margit nénivel, Erdőszentgyörgyi szövőnővel

Mióta foglalkozik ezzel a mesterséggel és miért tetszett nekifogni?

Amióta az eszemet tudom foglalkozok a szövéssel, édesanyámtól és nagyanyámtól tanultam szőni.

Milyen hagyománya van ennek a vidéknek, milyen az öltözk?

Minden vidéknek megvan a maga hagyománya és mindenki viszi magával, ahova férjhez megy, a mi vidékünkön piros fekete a hagyományos székelyruha színei, de többféle árnyalat és minta is található Erdőszentgyörgyön. A csíkos a székely településekről jött ide hozzánk, de az idők múlásával helyinek tekinthető. A fiuk viselete, fekete csizma, fehér harisnya, fekete zsinórral díszített, fehér ing és fekete vagy színes lajbi. Ezekből is van többféle. Függ a család származásától, anyagi háttérétől. A lányok fekete csizmát, fehér inget és alsószoknyát, piros és fekete szőtt lajbit és szoknyát viselnek. A hajadon lányok pártával díszítik fejüket, amely piros bársony anyagból és fehér gyöngyökből áll. Hajukat fonás díszíti.

Hogyan próbálja becsempészni a mai korba ezt a szép technikát?

Próbálok minden bemutatni azoknak, akik érdeklődnek iránta, de sajnos egyre kevesebben vannak. Megjelenek minden olyan eseményen, ahol bemutathatom a kész szőttéseimet ezáltal is buzdítani szeretném a fiatalságot arra, hogy milyen szép és egyedi a hagyományos népviselet.

Vannak e esteleg olyanok, akik a segítségét kérik a szövés elsajátításában?

Van rá példa és én szívesen segítek is, például akadt olyan, hogy meghívást kaptam egy gyerektáborba ahol a szövés csínját bínját mutathattam be a gyerekeknek.

9. Interjú Ádám Piroska nénivel, Bözödi szalmafonóval

Mióta foglalkozik ezzel a kézműves tevékenységgel?

1954.ben születtem és szinte már akkor tanultam a kalap munka folyamatát, ugyanis akkoriban volt itt Bözödön kalap gyár és anyám vitt magával, mert kellett tápláljon.

Kitől tanulta?

Nagyanyám és anyám tanított, itt nálunk már 3-4 évesen oda voltunk állítva kalapot kötni.

Mondja el kérem elejétől a végéig milyen folyamatokat kell elvégezni a szalmafonás megvalósításában? Számít e, hogy milyen anyagból dolgozik?

Van szalmának való búza, csóréfejő nincs kalásza jó magasra megnő, meg van akkor olyan amelyik kalász vékony és kemény abból lehet igazán szép koszorút kötni. Aztán learassuk kévébe, ki kell húzgálni válogatni, ami jó szalmának. Amit össze tudunk fogni egy marokba azt két helyt összekötözzük és az alját egyformára levágjuk. 3-4 napra kitesszük száradni. Az így kapott szalmát mondjuk maroknak. Ha vannak rajta bogok, levágjuk és négy különböző osztályba osztjuk őket vékony, vastag, közepes és durva. Így külön kell kötni őket, előtte 10 percet vízben áztatjuk, hogy puha legyen. Egy kötött kalap negyven méterből áll.

Milyen termékeket állít elő?

Kalapokat, edény alátétet, kosarakat és díszeket készítek.

Hol tudja őket értékesíteni?

Elég nehezen tudom értékesíteni, mert a mai világban nem értékelik a kézzel készített dolgokat.

Ha lehetősége adódna átadná ezt az utókornak, tanítaná-e a fiataloknak?

Tanítanám én szívesen, de most más világ lett. Annak idején kivolt téve a szalma és csak akkor mehettünk játszani, ha előtte felkötöttük.

Hol tekinthetünk meg ön és a falubeliek által készített munkákból?

A Bözödi György Emlékházban, Bözöd központjában van egy kisebb kiállításunk a készített termékeinkből, ott meg lehet nézegetni azokat.

10. Interjú Szabó Ferencsel, Erdőszentgyörgyi néprajzkutatóval

Mikor kezdte kutatni a településünk történetét és mi volt ezzel a célja?

Az egész kutatást már több éve elkezdtem és a célom az volt vele, hogy bemutassam településünk történetét az érdeklődőknek. Sajnos nagyon sok tévhittel élnek együtt az emberek, sokan köztük helyi lakosok is olyan dolgokat állítanak, amiknek semmi valóság érzete nincs mégis ezekkel a tévhitekkel élnek tovább. Fontosnak tartottam, hogy alátámasztható iratokkal bizonyítsam, hogy kik is éltek ezen a vidéken hajdanán. Ezért kutakodni kezdtem és így jutottam a feljegyzések birtokába.

Hogy látja ön a mai embereket mennyire érdekli a történelem, a kultúra, a vallás?

Napjainkban nagyon kevés az érdeklődő a hagyomány és a történelem iránt. Egyre kevesebben vannak azok, akiket érdekel az, hogy milyen felmenőink vannak. Tanítani kellene az iskolákban Erdőszentgyörgy történelmét, megtanítanak mindent, Magyarországról, Romániáról, Erdélyről de a saját településéről nem tudnak semmit sem a gyerekek, de még a felnőttek sem sajnos. Pedig az lenne a prioritás a saját történetünk, saját hagyományaink védelme és átadása.

11. Interjú Tamás Katalinnal, Erdőszentgyörgyi szalmával foglalkozó kézművessel

Honnan jött az ötlet, hogy szalmából előállított tárgyakat készítsen?

Már kisgyerek korom óta érdeklődtem a tevékenység iránt, nagyszüleimnél találkoztam először a szalmával való foglalkozással Bözödújfaluban. Később nagymamám betegsége miatt, hozzánk, Erdőszentgyörgyre költözött és itt láttam ahogy a szalmából font dolgokat készítette, majd a megmaradt nem felhasznált szalmaszálakat eldobta. Ebből jött az ötlet, hogy valamire jó volna felhasználni ezeket a maradékokat. Így kezdtem el szalma képeket alkotni.

Kitől tanulta a kézművességet?

Nagymamámtól és továbbfejlesztés során sajátítottam el.

Milyen elképzelésből fogott neki festeni?

Mindig is érdekelt a festés, a színek vonzók voltak, már a szalma képeknél vonzott a színes képek készítése. Hiányoltam, hogy pasztellszínekkel nem tudom teljesen kifejezni önmagam. Így egy kis autodidakta továbbfejlesztés során sajátítottam el a tudást. Majd kézműves vásárokon sikerült olyan emberekkel felvegyem a kapcsolatot, akik elláttak egy pár jó tanáccsal. Így indult a festés útján a pályám.

Hol és mikor szokott kézműveskedni?

Itthon dolgozom, amikor csak időm engedi. És persze ihletet kapok.

Milyen befeketésre volt szüksége ahhoz, hogy beszerezze a megfelelő kellékeket?

Komoly befektetés kellett ehhez, hiszen a minőségi termékeknek megvan az áruk. De ahhoz, hogy minőségi termékeket állítsak elő szükséges a jó alapanyag.

Hogyan tudja hasznosítani tudását?

Kézműves vásárokon és rendelések során.

Szokott-e tanítani, hogy másoknak is továbbadja tudását?

Eddig nem volt példa erre viszont, ha lehetőségem adódnak és igényelnék szívesen tovább adnám tapasztalatomat.

Fejleszti-e magát valamilyen úton?

Természetesen állandóan fejlesztem magam. Ma nagy lehetőség az internet hiszen számos dolgot meg lehet tanulni onnan.

Hogyan lehet ebből megélni?

Elég nehezen, de egy kis pótlásként a családi kasszába jól fog. Viszont nem megélhetés céljából csinálom, inkább mert szeretem.

Ha lehetőséget teremtenének élne e azzal, hogy kiárusítsa termékeit a településen?

Természetesen már régóta szeretnék egy saját kis árukészlet kiárusítást a mindennapokra, de eddig még nem volt lehetőségem rá. Eddig csak események adtak rá lehetőséget, hogy bemutathassam termékeimet. Remélem a jövőben másképp lesz.

12. Interjú Ambrus Emesével, Erdőszentgyörgy Néptáncsoport, a Szász Fonat Egyesület elnökével

Pontosan mióta működik az egyesület, miért tartotta fontosnak, hogy egy ilyen egyesületet hozzon létre a kisvárosunkban?

Az egyesület 2008-tól működik és az elképzelés úgy született meg, hogy valami olyat szerettem volna alkotni, amelyen belül felzárkózhatnak a gyerekek és jól érezhetik magukat. Azt szerettem volna elérni, hogy legyen egy hely, ahova szívesen járnak, szép és jó dolgokat tanulnak. Így született meg a táncsoport, majd a későbbiekben a hangszeroktatás és kézműves tevékenységek is.

Milyenek a visszajelzések?

Amikor elkezdtük ezt az egészet, mint minden kezdet nálunk is nehezen indult, később nagyon jól kialakult, volt olyan jó pár évünk is amikor több csoport is volt az egyesületen belül. Kicsitől egészen felnőtt csoportokig. Helyi és megyei, majd külföldi fellépéseink is voltak. Aztán a pandémia miatt megtorpant a társaság és azóta picit széthullott az egész. Most elég kevesen vannak, akik aktívan járnak, de remélem, hogy a jövőben újra feléled az egyesület és tovább folytathatjuk mait elkezdtünk. Számomra nagyon fontos, hogy a hagyományainkat ápoljuk és tovább adjuk gyerekeinknek.

Milyen eseményeket, tevékenységeket, rendezvényeket szerveznek és kiket szólítanak meg?

Mindenkit, aki szereti a hagyományt, a népművészetet. Vannak saját eseményeink, mint például, a karácsonyi műsorunk, vagy a farsangi, de akár a marton napi vigadalmat is mi szoktuk szervezni. Vannak nyári táboraink, ahol a gyerekeknek lehetőségük van tovább fejlődni, táncolni, énekelni, muzsikálni, kézműveskedni, ismerkedni.

Milyen finanszírozási lehetőségeik vannak?

Többféle lehetőség is van szerencsére, projektek és egyéb támogatásokban is részesülünk.

A szülők is támogatnak, egy bizonyos havi összeg befizetésével, hiszen az oktatók és kellékek kifizetését is rendezni kell.

13. Interjú Kovrig Magdolnával, a Bodor Péter Színtársulat Egyesület Elnökével

Mutassa be, kérem, az egyesületet, mikor és mi célból jött létre?

A Bodor Péter Művelődési Egyesület 1991 óta működik, bár hivatalos bejegyzésére csak 2002 januárjában kerülhetett sor. Bodor Péter legendás hírű, de hányatott sorsú székely ezermester nevét vettük fel, aki Erdőszentgyörgyön született a XVIII. század vége felé, ezért választottuk névadónkká. Természetesen a névadással szándékozunk megőrizni és ápolni az emlékezetét is. 2017-ben emléktáblával jelöltük meg szülőházát. 2018. október 20-án emlékszobát avattunk a Rhédey-kastélyban néhai Buksa Éva tanár-író közreműködésével, amelyben kiállítottuk egyik leghíresebb alkotásának, a zenélőkútnak a makettjét, amely egykor a XIX. század első felében Marosvásárhely főterén állt. A makettet a sepsiszentgyörgyi Maketto vállalat készítette el. Ha bekapcsolják zenél, akárcsak az eredeti hajdan a Marosvásárhely főterén. Az egyesület legfontosabb feladatának a magyar közművelődés szolgálatát tekinti, felvállalva a helyi magyar közösség művelődési életének fellendítését, a hagyományok ápolását, az egyetemes magyar nyelv és kultúra értékeinek őrzését, terjesztését, népszerűsítését erősítve ezzel a magyar anyanyelvű lakosság identitástudatát.

Kiket szeretnének megszólítani?

Nyilván elsősorban a helyi lakosokat, a legkisebbektől a legidősebbekig, de különösen az ifjúságot kívánjuk mozgósítani, hiszen a jövőt ők képviselik. Tudatosítani kívánjuk, hogy kulturális értékeink megismerése és őrzése egyet jelent identitásuk megőrzésével, legyenek büszkéek arra a rendkívül gazdag kultúrára, amelyet ősünk hagyományoztak ránk. Váljanak kultúrát igénylő, fogyasztó emberekké, egyszerűen művelt emberekké, mert igazi, kiegyensúlyozott életet csak az élhet, aki szereti a kultúra értékeit, és csak művelt emberekkel lehet igazi, harmonikus világot teremteni.

Hogyan, miből finanszírozzák az egyesület fenntartását?

Az egyik forrás a lakosság 3,5%-os adófelajánlása. Eleinte a tagok tagdíjat fizettek, évi 10 lejt, ez nem jelentett nagy összeget, ezért az utóbbi időben nem is szedtünk tagdíjat. De bizonyára vissza kell állítani egy kissé magasabbra emelve, ha a közgyűlés megszavazza. Rendezvényeink többsége ingyenes, de van, amit nem lehet ingyen megszervezni, mint a színjátszótábor vagy a színjátszó- fesztivál. Az egyhetes tábor jó részét a résztvevő fiatalok szülei állják, a többit vissza nem térítendő pályázatokból fedezzük, mint: a Communitas, a Maros Megyei Tanács, a Helyi

Városi Tanács és a magyarországi alapítványok Bethlen Gábor alapítvány, illetve a Nemzeti Kulturális Alap.

Hol és mikor szoktak rendezvényeket tartani?

Rendezvényeink nagyrésze Erdőszentgyörgyön zajlik, de az egyhetes nyári színjátszótábort immár több éve a kőrispataki Kalap panzióban szervezzük meg, helyi és celldömölki szakoktatók, illetve helyi pedagógusok irányításával. A helyszín biztonságos, és rendkívül szép természeti környezetben fekszik. Az oktatás szabadtéren zajlik, illetve a helyi iskola és kultúrotthon termeiben, amelyeket az Etédi Polgármesteri hivatal bocsát rendelkezésünkre, cserében az egyesület egy kőrispataki csoport képzését vállalja. Az író-olvasó találkozók, a könyvbemutatók, az irodalmi délutánok, emlékműsorok és a színjátszófesztivál Erdőszentgyörgyön történnek, rendszerint a művelődési otthonban. A tábor augusztus elején, a fesztivál november közepén, a többi rendezvény adott dátumhoz kötődik, illetve a meghívottak szabadidejének függvényében zajlanak, rendszerint valamelyik hétköznapi - leginkább csütörtökön – délután 5 órától.

Milyen eseményeket szoktak szervezni?

Magyar kultúra napja az iskola magyartanáraival közösen, a március 15-i ünnepség megszervezésébe besegítünk, a magyar költészet napja – legtöbbször meghívottakkal ünnepeljük, színjátszótábor, a népmese napja szintén az iskolával együtt, idősek napja, októberi emléknapiak, magyar nyelv napja, színjátszófesztivál. Ezek lennének a legfontosabb rendezvényeink, de ezen kívül alkalomadtán tartunk író-olvasó találkozókat, könyvbemutatókat, irodalmi bemutatókat meghívottakkal. A színjátszóink részt vesznek különböző fesztiválokon, itthon és Magyarországon, hoztak haza már több arany-, ezüst- és bronzminősítést. A magyarországi fesztiválokon való részvételekben nagy segítségünkre van a testvér településünk, Celldömölk színháza, a Soltis Lajos Színház, amellyel 2003 óta vagyunk partnerségi kapcsolatban. Évente kétszer az egyesület szervez számukra turnét a környező települések iskoláiba. Kéthavonta megjelentetjük az Erdőszentgyörgyi Figyelő című művelődési és közéleti lapunkat, amelyet több településen szívesen olvasnak, magyarországi, Svédországi olvasóink is vannak.

Milyen az önkormányzat hozzáállása az egyesülethez?

Az önkormányzat figyel tevékenységünkre. Pályázataink a város anyagi helyzetéhez mérten jelentős összeget nyernek. Minden támogatást megadnak. Rendezvényeinknek is a művelődési otthonban biztosít teret. Székhelyünket is a művelődési otthonban biztosítják.

Vannak civil támogatóik?

Civil támogatóink természetesen vannak, nélkülük nem is tudnánk nagyobb rendezvényt megszervezni. Elsősorban a helyi tantestületet nevezném meg, aztán a táborozók szüleit, illetve az újságunk olvasóit. Kérésünkre sokan tevőlegesen segítenek. Ne feledkezzünk meg az adófelajánlókról sem. Igaz lehetnének többen, de talán a mi hibánk, hogy nem tudjuk kellőképpen megszólítani az embereket.

Mit gondol, a Bodor Péter Művelődési Egyesület mit tesz hozzá a településhez?

Remélem, nem tevékenykedünk hiába. Rendezvényeink, ha nem is mindig teltházzal működnek, de az emberek érdeklődnek, ha tehetik, részt vesznek, bekapcsolódnak a tevékenységekbe. Ha csak 30 embert meg tudunk nyerni a művelődésnek, az olvasásnak, a múlt értékei megismerésének, az érdeklődésnek, az már eredmény. Ki kell emelnem, hogy a színjátszás iránti érdeklődés felkeltésével, gyakorlataival a gyerekek értelmi fejlődése sokat nyer. Sok olyan dolgot sajátítanak el, amire más alkalom nem igen adódik, mint: önbizalom fejlesztése, önismeret, közönség előtti megjelenés, megnyilvánulás, beszédképesség fejlesztése, konfliktusok megoldásának lehetséges módjai, feszültség levezetése, közösségi munka, sikerélmény, civilizált magatartás, egymás megismerése, színházba járó és színházat értő közösség nevelése stb. De az sem megvetendő, hogy az utóbbi években több fiatal választotta a színészi pályát: Tar Mónika-Temesváron színész, Pál Hunor -Debrecenben színész, Márton Emőke Katinka- Marosvásárhelyen, színi hallgató Tar Erik és Bíró Gergő, de a fiatalabb táborozók közül már többen is jelezték, hogy a színin szeretnék folytatni tanulmányaikat.

14. Interjú Suciú Magdival Téglás bácsi unokájával, aki a híres Erdőszentgyörgyi krémest készítette.

Mesélj arról, hogy milyen volt a nagyapád?

Olyan volt, mint minden más nagyapa, átlagos életet élt az ők idejükben. 11-en voltak testvérek, nem volt könnyű az élete viszont volt egy dolog, amit nagyon szeretett csinálni és ez a sütés volt.

Hogyan és milyen célból fogott neki sütni? Esetleg kitől tanult?

Szeretetből fogott neki, Kolozsváron tanult és vizsgázott. Brassóban és Székelykeresztúron praktikázott, majd Brassóban, Nagyajtán és Erdőszentgyörgyön dolgozott.

Milyen recept alapján készítette?

A receptet Brassóban tanulta meg de sajnos én nem tudom továbbadni.

15. Interjú Rafai Monikával, a Bözödi Levendula Domb tulajdonosával

Honnan jött az ötlet, hogy ilyesmivel foglalkozzon, mutassa be a vállalkozását?

2017-ben ültettük el az első levendula töveket, pontosabban 100 tövet a virágoskertbe, ekkor még nagyon keveset tudtunk róla, leginkább az tetszett benne, hogy csodaszép, illatos virág, hasznos és meglehetősen szarítani. Az első szüret után már teljesen elvarázsolt így hát elhatároztuk ültetünk további 500 tövet, és elkezdünk levendula termesztéssel és feldolgozással foglalkozni hobby szinten. Így egy évvel később 2018-ban telepítettünk újabb 500 tövet otthon a kertben. Miközben ültettünk, dolgoztunk a levendulával egyre jobban beleszerettünk. Elkezdtem álmodozni milyen szép lenne egy kisebb levendula ültetvény a tó partján, akkor még nem is gondoltam, hogy viszonylag ilyen rövid idő alatt megvalósul az álomom hiszen 2019-ben rábukkantunk erre csendes, csodaszép helyre, már akkor tudtam, hogy ez lenne a tökéletes hely a levendula ültetvényhez. Viszonylag rövid idő alatt megvásároltuk a területet, sokat nem gondolkodtunk, terveztünk, dolgoztunk és megvalósítottuk az álomom.

Mit kell tudni a levendula hasznosításáról azon kívül, hogy szép és illatos, mire használják?

A levendula az egyik legsokoldalúbban, legváltozatosabban használt finom illatú gyógy-, fűszer- és dísznövény. Többféleképpen használható. Antibakteriális, fertőtlenítő, gyulladást csökkentő hatása van. Aromaterápiában használva feszültségoldó, nyugtató hatású. Enyhíti a fejfájást, a depresszív kedélyállapotot, segíti az elalvást, az alvászavarokat megszünteti. Meghűléskor inhalálással tisztítja a légutakat, csökkenti a fertőzéseket. A pattanásos, gyulladásos bőrt bekenve nyugtatja, pikkelysömörre és ekcémára is jótékonyan hat. Enyhíti a napozás okozta leégést. Masszírozások alkalmával a fáradtságot, izomfájdalmakat, a reumás fájdalmakat csökkenti. Gyulladásos izomfájdalmakat enyhíti. Az immunrendszert erősíti élénkíti. Hatékony zsíros hajra és korpás fejbőrre is. Mi a család a levendulánkat teljes mértékben feldolgozzuk, mindenféle formában megtalálható nálunk a levendula és levendulás kézműves termékek.

Milyen termékei vannak?

Egész évben kapható szárított levendula csokor, de vázában, kaspóban is lehet rendelni. Lepárlás során értékes levendula illóolaj és levendulavizet is elő állítottunk, amit én igazi csodaszernek tartok. Fürdő bombát, szappant és levendulás fürdősót is készítünk, valamint levendula szirupot, de szárított, morzsolt virággal illatosított nyugi párnát, illat zsákot,

szivecskét, textil levendulás állatkákat, kulcstartókat is készítünk. Különböző alkalmakra készítünk ajándécsomagokat, -dobozkákat, -kosarakat mindenféle hasznos és szép levendulás termékkel. Otthon a lakásnál bármikor lehet vásárolni, de ugyanakkor házhozszállítás is vállalunk. A termékeket főként interneten reklámozzuk, az értékesítés és a piac kialakítására még eddig nem igazán jutott idő, és energia mivel rengeteget dolgoztunk a telepítéssel és a gondozással. Nagyon sok munkát igényel kapálás, gyomlálás, tavaszi - őszi metszés, nyáron a virág begyűjtése, elraktározása és feldolgozása, merthogy az illóolajat és a szirupot csak kimondottan friss levendulából lehet készíteni.

Mennyi időre volt szükség, hogy ilyen szép legyen? Milyen gondozást igényel az ültetvény?

A levendula mediterrán vidékén őshonos, de jól alkalmazkodik a hideg évszakokhoz is. Napos, meleg helyre kell ültetni, szárazságtűrő, de ültetése után, amíg rendesen be nem gyökeresedik, heti egy-két alkalommal kell öntözni. Az első 3 évében kell legjobban odafigyelni amíg teljesen kifejlett méretű lesz a levendulabokor, ezt követően is nagyon fontos a szakszerű metszés.

Óvónőként dolgozik, hogyan jut idő még az ültetvényen is tevékenykedni?

Az eddigi megvalósítások, egy nagyszerű csapatmunka eredménye, a szüleim sokat dolgoznak, mindenben segítenek és támogatnak. Mindhárman munkahely mellett dolgozunk a levendulával, ezért néha jól meg kell terveznünk, hogy mikor, mit és hogyan csináljunk. Nagy lelkesedéssel, és szeretettel dolgozunk, szívünk - lelkünk benne van.

Kiket szeretne megszólítani a levendula ültetvény által? Milyen eseményekkel népszerűsíti vállalkozását?

Már a tervezési fázisban az volt a cél, hogy egy olyan dolgot alkossunk, hogy más is megcsodálhassa és évről - évre nyílt napokat szervezzünk. Az ültetvény mérete viszonylag kicsi, én azért mégis különlegesnek tartom, szerintem a környéken egyedülálló azért, mert festői környezetben van, gyönyörű panorámával. Szándékosan nem gondolkodtam fesztivál jellegű rendezvényen, inkább családi hangulatú, nyugodt légkört szerettem volna kialakítani, amit úgy érzem sikerült is megvalósítani. Egyszerű, hagyományos és falusi élethez kapcsolódó programokban gondolkodtunk. A nyitórendezvényt a nyári napfordulóhoz kötöttük, Szentivánéji tábortűz és lampion eregetés mellett volt nótázás is, nagy sikert aratott, nagyon sokan részt vettek az eseményen. Hétvégén voltak kiegészítő foglalkozások: kialakítottunk egy mini állatsimogatót de lovagolhattak is a kisebbek, volt kézműves foglalkozás és sok minden más is.

16. Interjú Herczeg Dénes Kertészmérnökkel, aki ribizli termesztéssel foglalkozik

Herczeg Dénes kertészmérnök vagyok, a kertészkedés mindig is közel állt hozzám, emiatt is kezdtem el 2012-ben a Sapientia kertészmérnöki képzését. A gyümölcs termesztés fogott igazán meg, különösképpen a bogyós gyümölcsűek. Így beleszerettem az ágazatba, termesztésbe. Másodéves hallgató voltam (2013) amikor telepítettük a fekete ribizli állományt saját tőkéből, amely 10 árterületen helyezkedett el, mintegy 850-900 szaporítóanyagot használtunk fel ültetéskor. 2023-ban újabb 10 árterületet ültettünk be. Hatféle fajtát telepítettünk, a sokszínűség, íz, illat és zamatanyagok jellemzik, teszik különlegessé termékeinket. Termékeinkkel jelen vagyunk a helyi, környékbeli termelői piacokon, bioboltok-boltok polcain. A termékek pasztörizálva vannak, NEM tartalmaznak semmilyen mesterséges adalékanyagot, tartósítószer! Natúrlé (cukormentes) és szörp (cukros) kiszerelésben kaphatók meg. Szárított magőrleményt és levél teát is forgalmazunk, ugyanakkor bort is készítünk. Úgy gondolom, hogy az én helyzetemben, mint hobbi/mellékvállalkozás Erdély szinten a vásároknak és online felületeknek köszönhetően nagyon felkapottak a termékeink. Erdőszentgyörgyi viszonylatban plakát segítségével vagy a hagyományos szájról-szájra módszerrel sikerül elérnem a turistákat. Sajnos még nincs olyan rendszer kiépülve, ami a helyi termelőket vinné közelebb a turistákhoz. Az állományt bárki megtekintheti Erdőszentgyörgyön. Aki szeretne betekintést nyerni hogyan lehet egy csemetétől egy profitáló termékig eljutni (belekóstolni a folyamatokba), szívesen átadom a tudásom.

17. Interjú Lupui Józseffel, egykori Bözödújfalusi lakóval

Milyen volt a hajdani környezet, amibe bele született és amiben élt Bözödújfaluban?

Bözödújfalú egy összetartó közösség volt, segítettek egymáson a szomszédok. Összejártak együtt ünnepelték még a névnapokat is. Húsvétkor együtt mentünk öntözni, megkezdtek az egyik falu végében és minden egyes házhoz bementünk, ahol szeretettel fogadtak. Emlékszem a május elsejét is közösen ünnepeltük a kultúrotthon udvarán, mert nekünk az is volt, szép kultúrotthonunk, ahol számtalan esemény zajlott. Más emberek laktak ott, mint most, ahol élünk, mindenki abban igyekezett, hogy a közösség érdekeit tartsa szem előtt. Munkába lejártunk Erdőszentgyörgyre de délutánomként attól függetlenül együtt dolgoztunk, mulattunk. Még színdarabot is tanultunk és előadtuk a szomszéd faluba és ők is eljöttek hozzánk a mieink szórakoztatása érdekében.

Hogyan hozták tudomásukra, hogy el kell hagyniuk az otthonukat?

A víztározó megépítésének tervéről 1976-ban hallottunk, mikor elvittek katonának, már méréseket végeztek, de akkor a mérnökök azt mondták nem felel meg a talaj, úgyhogy félbeszakadt az elképzelés. Aztán 1980-ban ismét felhozták az ötletet, de ekkor már bebizonyosodott, hogy víztározó fognak építeni, ami el fogja árasztani a falunk nagy részét. Ennek hallatára 20 helyi lakos felment Bukarestbe, hogy segítséget kérjenek, hogy megakadályozzák az elárasztást, de sajnos már késő volt, mert alá volt írva a papír, a falu kilakoltatásáról. Ceusescu aláírta a végítéletünket, pedig sokkal könnyebb lett volna támfallal megoldani, minthogy a hegyeken körbe megépítették az új utat. Egyfolytában jöttek, hívtak össze az iskolába, ígértek ilyen olyan dolgokat, hogy elvisznek egy messzi szász faluba, ahonnan a szászok elmentek, hogy ott éljünk, de ez senkinek nem tetszett, senki nem akart olyan messze menni és főleg nem román vidékre. Azt ígérték, hogy Erdőszentgyörgyön garzonokat, tömbházakat építenek számunkra. Aztán volt olyan, aki az elköltözött gyerekekhez közel költözött, Székelyudvarhelyre és Székelykereszturra. Legtöbben Erdőszentgyörgyre költöztünk. De sajnos a garzonlakások kicsik voltak és a mifélénk nem ehhez volt szokva. Bözödújfaluban állatokat tartottunk, kertet műveltünk itt pedig bedugtak egy egyszobás kis lyukba, amit gettónak neveztek el. És tényleg az volt, emlékszem mikor kezdtek kihalni az öregek, mert ez nagyon hamar bekövetkezett, hiszen bánatukban csak úgy hulltak szegények, annyira nem törődtek az új lakásunk megépítésével, hogy olyan kicsi helyet hagytak az ajtónak, hogy a koporsót ki sem tudtuk hozni rajta. Az ablakon át kellett leadjuk az emeltről is. Szegények még holtjukban sem nyugodhattak, sírás volt azt megélni.

Hol és hogyan kezdett új életet?

Nekem szerencsémre apósom földjére sikerült építenem abból az anyagból, amit onnan elhoztam. Nagyon rossz érzés volt, hogy le kellett bontsam azt, amit az én apám nehezen felépített. Édesanyám még éltiben ezt végig kellett nézze. A házak lebontása során segítettünk egymásnak. Mikor az én házamhoz értünk és elkezdtek leszedni a cserepeket a barátok elől a pincébe szaladtam sírni annyira fájt látni, hogy oda az egész életen át tartó munkánknak. Aztán Erdőszentgyörgyön ugyan olyan formában vissza kellett építeni. Most már nem úgy néz ki, mint hajdanán hiszen azóta gyarapodtunk hála istennek, de azt sosem fogom elfeledni, hogy ott kellett haddjuk az otthonunkat.

Mennyire befolyásolta az életét az, hogy erőszakkal el kellett hagynia települését?

Itt sosem fogjuk úgy érezni magunkat, mint Bözödújfaluban. Már 35 éve itt élünk, de minden évben visszajárunk az egykori falunkba és megemlékezünk a régi szép időkről. Virágot viszek az apám sírjára rendbe teszem és imádkozok, hogy megnyugvást kapjak. Ahányszor beszélgetek azokról a régi időkről annyiszor felszakadnak a sebek a szívemben, most is mikor épp veled beszélek. Álmomban még mindig hazajárok és látom, hogy sétálok a faluban. Nem lehet elmondani, lehetetlen elképzelni, hogy milyen érzések vannak bennem.

Tartják a kapcsolatot az egykori szomszédokkal?

Hogyne tartanánk, tudjuk ki hol lakik már, akik nem haltak meg. Főleg, akik egy helyre költöztünk itt Erdőszentgyörgyön még mindig jóban vagyunk hiszen egy a múltunk.

Hogyan ápolják a településük emlékét?

Minden évben augusztus első vasárnapján elmegyünk falutalálkozóra s habár egyre kevesebben veszünk részt, örvendünk egymásnak. Sokan külföldön kezdtek újéletet de ők is haza látogatnak a találkozóra és elhozzák magukkal gyerekeiket, unokáikat, hogy megmutassák hol éltek hajdanán. Nagyon örvendünk, hogy a siratófalat ápolják és hogy bekerítették. A kopjafalnak köszönhetően pedig megőrizhetjük az egykori utcák arculatát.

NYILATKOZAT

szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi

A hallgató neve:	Koncz Zsuzsa-Noémi
A Hallgató Neptun kódja:	SL2XT5
A dolgozat címe:	Erdőszentgyörgy értékei és örökségturizmusának fejlesztése
A megjelenés éve:	2024
A konzulens intézetének neve:	Agrár- és Élelmiszergazdasági Egyetem
A konzulens tanszékének a neve:	Agrárgazdaságtani és Agrárpolitikai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és nem titkosított dolgozat a védést követően titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könwári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év április hó 19 nap

Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Koncz Zsuzsa-Noémi (név) (hallgató Neptun azonosítója: SL2XT5) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre **javaslom** / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen **nem**

Kelt: Keszthely, 2024. év április hó 22. nap

Dr. Lukács Gábor

belső konzulens